

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 797.

CHICAGO, ILL., 21. decembra (December 21st), 1922.

LETO—VOL.—XVII.

Upravištvo (Office) 3429 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

“... IN MIR LJUDEM NA ZEMLJI...”

Enkrat na leto, 25. decembra, obhajajo krščanske cerkve praznik miru, praznik rojstva Odrašenika, Božič.

“Slava Bogu na višavah, in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje.”

Tako bodo peli letos po nešteti krščanskih cerkvah, tako so peli lansko leto, na vse božične dneve med vojno, vsa dolga stoletja poprej.

Božič! Dan mju in sprave! Dan, ko se shajajo člani družin, dan, v katerem se pozablja na spore. Zakaj ni vsaki dan Božič?

Božič ni za vse ljudi enak. Sin tesarja je prišel v blevu na svet. Ko je dorastel, je postal vodnik revnih in ubogih. Danes so ga osvojili bogatini, ga po svoje okrasili, po svoje tolmačijo njegove nauke, in ga takega dajejo masam revnih in ubogih, da ga molijo in časte tako, kakor jih uče tisti, katere je izganjal iz tempelja.

Rojstvo! Rodil se je tisti, ki je prišel na svet v podobi človeka, da odreši človeštvo. Veliko let je že od tega. Krščanstvo je danes vera milijonov in milijonov ljudi, krščanstvo je takorekoč vera civilizacije. Kakšne civilizacije?!

Ni bilo krščanstvo prvo, ki je izumilo praznik rojstva. Vse vere, ki še žive, in tiste, ki jih ni več, so imele svoje božiče, praznike rojstva, praznike ognja, praznike vstajenja. Vsaka vera je bila plod razvoja; vsaka trdi o sebi, da je plod božjega razodetja, vsaka ima svoja nebesa, vsaka grozi krivovercem in grešnikom s pogubljenjem.

Pomeni praznikov se izpreminjajo. Tudi božič ni več, kar je bil. Ne more nam biti to, kar je bilo zimsko svetkovanje poganom, ker smo se preveč odtujili naravi in je naše življenje postalo v premnogih ozirih umetno. Kdo še opazuje sonce? Kdo ga v velikih mestih, v rudniških krajih, še toliko vidi, da bi mu posvetil nekoliko zanimanja? Kadar se krajša dan, prižgo svetilke po tovarnah in pisarnah, po ulicah in cestnih železnicah, toliko prej. Božič nam ne more biti to, kar je bil prvim kristjanom, ki so še dobesedno verjeli v rojstvo božjega sina in v bližajoči se milenij, pa so vse svoje življenje urejali tako, kakor da je do konca tega sveta manj nego živi ena generacija, pa ni zaradi tega vredno skrbeti za zemeljske potrebe, ampak je treba misliti le na oni svet, v katerem minjajo vse skrbi. Zato je bil napredek skozi prejšnja stoletja še počasnejši kakor danes.

Današnji božič je praznik tradicije, dan razdajanja daril, dan slovesnih ceremonij v cerkvah. Božič v Zedinjenih državah in v drugih civiliziranih delih je industrializiran. Čikaške trgovine imajo v dnevih pred božičem na milijone dolarjev več prometa kakor druge dneve v letu. Premožnejši sloji praz-

nujejo božič svojim sredstvom primerno. Revne delavske žene plakajo, ker ne morejo oskrbeti svojim otrokom tistega božičnega veselja, ki bi ga rade. V palačah je božič drugačen kakor v bornih delavskih stanovanjih. V prvih vlada razkošje, v drugih pomanjkanje, bolezen, glad.

Tak je božič po tolikih letih krščanstva in civilizacije — krščanske civilizacije.

Minilo je štiri leta, od kar so vlade krščanskih narodov proglasile mir in prenehale s klanjem, v katerem so zapledle kristjane s kristjani, zvezale prve in druge z nekristjani v Aziji in z divjaki iz afriških džuglov, da je bila morija popolnejša in splošnejša. Po štirih letih klanja in razdejanja je božič še vedno krvav, bitke se nadaljujejo, sovraštva se negujejo naprej.

Po štirih letih miru in sprave med narodi, ki ni ne mir in ne sprava, imamo militarizem v cvetju, beda na vseh koncih in krajih, razmere napete, vse pripravljeno za novi splošni vojni požar. Nemčijo, krščansko Nemčijo, potjska krščanska Francija k tlom, da jo uniči, potepta, da ne bi mogla ne živeti ne umreti. Nemci — ne vsi — prisegajo maščevanje, kadar pride njih dan. Mir, pravi mir, sprava med narodi, je še daleč. Kadilnice v cerkvah ga ne prikličejo. Religija, ki propagira mir in ljubezen človeka do človeka, ob enem pa blagoslavlja orožje in armade, ne more priti do mira.

Kamorkoli se ozremo, povsod kaos, posledica razdejanja, beda, nervozno razpoloženje ljudskih mas, umori, nesigurnost. Stari zdravniki obstoječe družabne uredbe prihajajo skupaj, konferirajo, kdo bo pograbil premogovna polja, petrolejske vrelce, kdo bo kontroliral morske ožine, kanale, reke. Današnja družba sloni na ropu. Če imaš moč da ropáš, nisi ropar. Kajti, moč je pravica.

Mase trpe. Štiri leta so pomagale na povelje svojih vlad rušiti, štiri leta so delale noč in dan za destrukcijo. Sedaj so utrujene duševno in fizično, duševno še veliko bolj. V svoji nervoznosti iščejo hitro pot v božični dan, ki bi bil res božič. Ampak bližnjice v božič sprave, miru in bratstva, pravičnosti in ljubezni, ni.

Dolga tisočletja koraka človek, zmerom naprej, in dospel je iz primitivnega barbarizma v civilizirani barbarizem. Pravico še zmerom deli s silo, močnejši zatira slabejšega, svoboda mu je še zmerom nerazumljiv pojem.

Iz krščanske civilizacije, ki je danes civilizacija kapitalizma, se počasi pomikamo v novo, boljšo, ki šele nastaja. Ta je socialistična civilizacija. Kakor nobena druga družabna forma, tako tudi ta ne bo prišla čez noč. Boriti se moramo zanjo, učiti, izpopolnjevati,

trebiti barbarske instinkte, potlačevati v sebi žival in dvigati človeka.

Delo, ki ga opravljamo, je težko in naporno. Ampak vršiti ga moramo. Predstraže napredka so vedno v prvih vrstah; drugače ne bi bile predstraže. Za seboj imamo druge sile, ki ne vidijo tako daleč kakor vidimo mi, socialisti. Ampak naša moč jih vleče za seboj, kakor komet svoj rep. Kar se izrabi, odpade. Kar vzgojimo nove sile za naš polet, jo združimo s to, ki jo že imamo.

Božič, praznik upanja! V davnih dneh človeštvo ni razumelo zakonov razvoja, svet mu je bil uganka, ki je ni mogel razrešiti. Zato si je ustvarilo bogove, nebesa, hude in dobre duhove. Upalo je in v tej veri in upanju se je zatekalo z molitvami in daritvami k bogovom in dobrim duhovom, da ne bi pošiljali nadnjega slabih duhov. Vse jim je bilo nadnaravna, nerazumljiva sila. Blisk, viharji, nevihte, povodnji in drugi naravni elementi so se jim zdeli kakor razgrajanje bogov. Mislili so, da so jih s kakim svojim dejanjem

razsrdili, pa so se pokorili in jim prinašali žrtve. Brutalnost ljudi takrat je bila veliko večja od današnje. Fanatizem je presegel današnjega, justica je bila krutejša od te ki jo imamo danes.

Za nekaj korakov smo bližje novi civilizaciji. Prišli bomo v njo, ne da bi mogli kedaj reči, tukaj se neha stara in tu se pričinja nova. Kajti v razvoju ni takih meja.

Cilje si ustvarjamo. Potem se borimo, da jih dosežemo. Ko smo do njih, prenehajo biti cilji in ker ne poznamo konca in nobenih meja, si ustvarimo novi cilje. Borba gre neprestano naprej. Cilji postajajo lepši, jasnejši, boj do njih manj brutalen in bolj človeški.

Človeštvo je še mlado in je prekorakalo le mal del svoje poti. Nekateri obupavajo nad njim, drugi plakajo na gori, ko gledajo mase v dolinah. Čemu? Saj gremo naprej, v božič bodočnosti! Tisti, ki plakajo in obupavajo, so potrebni. Tisti, ki tirajo boj za boljše civilizacijo, za izpopolnjevanje, naprej, so veliko potrebnejši. Mi smo pri slednjih.

Gibanje za ustanovitev federativne stranke ameriškega delavstva.

Angleška delavska stranka.

Pred nekako dvajsetimi leti je bilo delavsko gibanje na političnem polju v Angliji na enaki višini, kakor je danes gibanje ameriškega delavstva. Kakor danes ameriški kapitalizem, tako je takrat angleški potisnil proletarijat k steni. Udarci so padali nanj od vseh strani. Angleško strokovno organizirano delavstvo je nato sklicalo konferenco, katere rezultat je bil, da se je ustanovila angleška Labour Party. Po dvajsetih letih je postala druga najjačja stranka v Angliji in pri zadnjih volitvah v parlament je dobila 4.191.732 glasov, ali 1.272.975 glasov manj, kakor največja angleška stranka. To je napredek dvajsetih let dela in bojev. V angleški delavski stranki so združene socialistična stranka, unije in nekaj drugih delavskih organizacij. Stranka je torej zgrajena na federativni podlagi.

Ameriško delavstvo koraka za angleškim okoli 30 let odzadaj. Tu je prevladovala med delavstvom Gompersova taktika "nagraditi prijatelje in kaznovati sovražnike". Seveda ni delavstvo s tem načinom boja na političnem polju nikamor prišlo. Resnična delavska stranka v Ameriki je bila samo socialistična stranka, v kateri so se združili razredno zavedni delavci in vodili vsa leta od kar obstoji silovite boje proti kapitalističnim strankam. Ampak stranka kljub svojim naporom ni mogla dobiti trdnih tal med masami ameriškega delavstva. Končno je sledil še razpor, kakor več ali manj v vseh delavskih strankah vseh dežel — posledica vojne furijske, in tako je danes ameriško delavstvo razkopano kakor je bilo, složno pa še veliko manj kakor je bilo do poveljnih razdorov.

Socialistična stranka za enotni nastop ameriškega delavstva na političnem bojišču.

Na konvenciji socialistične stranke meseca junija 1921 v Detroitu je prišel Morris Hillquit z nekaterimi somišljeniki s predlogom, naj se naloži strankinemu tajništvu in eksekutivi študirati možnosti za ustanovitev federativne delavske stranke. Proti njegovi propo-

ziciji je nastala velika opozicija, toda Hillquit je prodril, ampak le s par glasovi večine.

Na seji eksekutive nekaj mesecev po detroitski konvenciji je strankin tajnik poročal, da je poslal na vse radikalne in napredne unije ter druge delavske organizacije komunikacijo, v kateri jih vprašuje za mnenje o vprašanju samostojnega nastopanja ameriškega delavstva na političnem polju. V pismu so bila razna vprašanja, med drugim, dali je organizacija, kateri je bilo naslovljeno, pripravljena poslati svoje zastopnike na skupno konferenco, dali je za samostojno politično akcijo in za dalekosežne socialne reforme.

Odgovori so bili različni. Radikalne unije so večinoma sporočile, da so pripravljene poslati svoje zastopnike na konferenco, ki bi jo sklicala socialistična stranka, bolj konservativne pa so namigovala, da se bodo konference udeležile le, če jo skličejo unije ali pa "nestranski" delavski politiki.

Odgovor eksekutive socialistične stranke je bil, da detroitski konvenciji ni bilo na tem, da tako konferenco skliče socialistična stranka, ampak da se konferenca vrši; naj jo skliče kdorkoli, z namenom, da se organizira federativna delavska stranka. Sprejeta je bila resolucija, ki jo je predlagal sodrug Maurer iz Pennsylvanije, v kateri se je eksekutiva izrekla, da stranka pošlje na to konferenco, kadar se bo vršila, svoje zastopnike, ki pa nimajo pravice sklepati v imenu stranke in delati obveznih zaključkov za stranko. O vsem tem smo obširno poročali v tem listu. Zakaj se zopet povračamo na opisovanje teh dogodkov, bo čitatelju razvidno, ko prečita ta članek.

Prva konferenca za samostojno politično akcijo ameriškega delavstva.

Meseca februarja 1922 se je vršila v Chicagi prva konferenca ameriškega organiziranega delavstva in farmarjev za samostojno politično akcijo, ki so jo sklicale železničarske unije. Organizacije, ki so bile zastopane na februarjski konferenci, štejejo nad dva milijona članov. Že prvi dan je izgledalo, da je pretežna

večina delegatov proti takojšnjemu formiranju federativne delavske stranke. Večina je zastopala taktiko kakršno propagira Gompers, le s to razliko, da so šli še nekoliko dalj in priporočili delavstvu v posameznih okrajih in državah ustanoviti posebne politične odbore, ki naj bi delovali za nominiranje delavstvu prijaznih kandidatov na listah starih strank (demokratske in republikanske) in potem za izvolitev tistega kandidata pri končnih volitvah, ki je delavstvu najbolj naklonjen. Pri tem seveda niso mislili kandidatov socialistične stranke, ampak političarje v starih strankah, kakor so France, Borah, LaFollette in število drugih. Socialističnim delegatom, izmed katerih so eni zastopali stranko in drugi unije, se je posrečilo, da je konferenca sprejela predloge, v katerih je bilo tozadevnim odsekom in odborom naloženo študirati prilike za ustanovitev federativne delavske stranke in o svojem delu poročati na bodočih konferencah, ki naj se jih skliče. Bilo je po zaslugi teh prizadevanj zaključeno, da se prihodnja konferenca vrši meseca decembra v Chicagi, pozneje pa se je njen sedež premestilo v Cleveland.

Med tem je socialistična stranka dala svojim okrožnim organizacijam nalog, da ne smejo pod nobenim pogojem slediti taktiki večine čikaške konferen-ce, ampak povsod postaviti svoje kandidate.

Na letošnji konvenciji socialistične stranke, ki se je vršila meseca maja v Clevelandu, je bil dotični sklep spremenjen v toliko, da se smejo okrožne in državne organizacije socialistične stranke združiti za volilne kampanje z drugimi delavskimi skupinami, toda le pod pogojem, da postavijo svoje kandidate, pod nobenim pogojem pa ne smejo delovati za takozvane progresivce na listah starih strank. Na podlagi tega zaključka je delavstvo v New Yorku nastopilo pri novemberskih volitvah skupno pod imenom "ameriška delavska stranka", ki je vključevala socialistično stranko, farmersko-delavsko stranko in radikalne unije. Na dan volitev so prejele za svoje kandidate do 295.000 glasov. Workers' Party v New Yorku ni bila pridružena tej skupini in je postavila v mestu New York svoje kandidate, ki so prejeli 765 glasov! Torej niti tisoč glasov, in to v mestu, ki ima več sto tisoč volilcev! V nekaterih vzhodnih državah se je socialistična stranka združila za novembarske volitve tudi z Workers' party, toda samo tam, kjer je bilo pri slednji toliko tolerance, da je bila enotna fronta mogoča tudi v praksi, ne samo v frazah. Za dopolnilne volitve za kongresnika v 5. californijskem distriktu, ki se bodo vršile 9. januarja, so se zedinile socialistična stranka, farmerska-delavska stranka, Workers' party in 21 lokalnih unij. Zedinjena fronta je torej mogoča, ako jo hočejo vsi tisti, ki jo propagirajo, izvajati tudi v praksi.

Clevelandska konvencija socialistične stranke je ob enem sklenila ostati na istem stališču glede federativne delavske stranke kakor ga je zavzela detroitska konvencija. Strankini funkcionarji so dobili nalog, naj z vsemi svojimi močmi gladijo pot za ustanovitev federativne stranke in pripravljajo sentiment delavstva za zedinjeno fronto ameriškega proletariata.

Na vsaki seji eksekutive soc. stranke v tem letu je bilo na dnevnem redu tudi vprašanje nove delavske stranke in na pritisk strankinih listov in sodrugov v unijah ter progresivnega vala so unije zopet sezvale konferenco za samostojno politično akcijo, ki je pričela zborovati dne 11. decembra v Clevelandu.

Politična nezrelost večine ameriškega delavstva.

Socialistično stranko so na clevelandski konferenci, katere se je udeležilo nad 200 delegatov, zastopali Morris Hillquit, Seymour Stedman, Georeg E. Roewer Jr., James Oneal, B. C. Vladek, Victor L. Berger in Otto Branstetter. Razun teh je bilo na konferenci precej drugih sodrugov, ki so zastopali unije in politično združeno delavstvo v New Yorku.

Večina konference tudi to pot ni bila za ustanovitev federativne delavske stranke. Razlog za to je navajala, da se je s taktiko, sprejeto na čikaški konferenci meseca februarja to leto, doseglo veliko več kakor bi se, če bi delavstvo nastopilo v samostojni stranki. V mislih so imeli uspehe, ki so jih dosegli 7. novembra v Wisconsinu, kjer je zmagal La Follette za senatorja in Blaine za governorja, v North Dakoti Frazier, nadalje število drugih, ki so prodrli v Minnesoti, Alabami, Michiganu in drugih državah. Za federativno delavsko stranko so bile na clevelandski konferenci socialistična stranka, farmerska-delavska stranka, ameriška delavska stranka, Pennsylvania Federation of Labor, minnesotska farmerska-delavska stranka, ki je pri zadnjih volitvah prodrila s svojim kandidatom za senatorja, kateri pa se je izrekel proti ustanovitvi take stranke, unije v Minneapolisu, St. Paulu in Duluthu, milwauške in večina drugih wisconsinskih unij, krojaške unije in več drugih organizacij.

Ideja za enotno nastopanje ameriškega delavstva v skupni stranki dobiva torej vedno več tal. Zanimivo je, da so na clevelandski konferenci igrali socialisti že precej večjo vlogo kakor na čikaški konferenci meseca februarja. Odsek za sestavo programa, oziroma zahtev, za katere naj bi se izrekala konferenca, je predložil program večine in manjšine. Program manjšine je predložil sodrug James Oneal in večina konference ga je sprejela. Tudi Hillquit je prodril z večimi predlogi.

Med drugim je konferenca zaključila, da se prepušča vsaki k nji pripadajoči organizaciji nastopati na političnem polju kakor se ji vidi najbolje.

Konferenca je izvolila glavni odbor, ki bo vodil delo do druge konference na podlagi zaključkov in navodil. V ta odbor so bili izvoljeni: Warren G. Stone, glavni predsednik bratovščine železniških strojevodij; William H. Johnston, predsednik mednarodne unije strojnikov; Joseph Franklin od unije kotlarjev; Benjamin Schlessinger, predsednik International Ladies' Garment Workers' Union; Sidney Hillman, predsednik Amalgamated Clothing Workers of America; sodrug Morris Hillquit; sodrug James Mauer, predsednik Pennsylvania Federation of Labor; Jay G. Brown, tajnik farmerske-delavske stranke; Frank Keating; Basil Manley; Frederic Howe; John M. Bear; Samuel Loveland in M. Robertson, ki reprezentira farmerske organizacije.

Ekstremne struje in federativna delavska stranka.

V eni zadnjih izdaj Proletarca smo poročali, da se je takozvana Workers' Party izrekla za federativno delavsko stranko po angleškem vzorcu. Eksekutiva je naročila članstvu stranke, naj deluje za to idejo v unijah, ob enem pa se je obregnila ob socialistično stranko, kajti to je za ekstremiste še zmerom veliko važnejše kakor pa boj proti kapitalizmu. Kdor ima dober spomin, bo vedel, kako so komunisti napadali Hillquita in socialistično stranko po detroitski konvenciji, ker je sklenila delovati za ustanovitev fede-

rativne delavske stranke. Skoro dve leti pozneje pa pridejo komunisti in se predstavijo svojim pristašem kot največji propagatorji za ustanovitev take stranke. Dve leti jih je vzelo, da so prišli za "nazadnjaškim" Hillquitom in Bergerjem!

Delegatje od Workers' Party so 11. decembra res prišli v Cleveland na konferenco za samostojno politično akcijo, ampak vstopa niso dobili. Odbor za poblastila je zborovalcem priporočil, naj se jih odkloni, ker je njihova taktika samo ruvarjenje in niso prišli z namenom, da pomagajo pri konstruktivnem delu. Nekateri so priporočali, naj se jih sprejme za polnopravne člane konference, ako se odrečejo taktiki demagogije in ruvarjenja. Po končani debati je bilo soglasno sklenjeno, da se Workers' Party ne prizna zastopstvo na konferenci. Tako so poročali listi, iz katerih črpamo te podatke. Glasi se zelo čudno, če se pomisli, da so bili na konferenci tudi delegatje zelo radikalnih unij, kot so n. pr. krojaške, pa so kljub temu glasovali proti sprejemu Ruthenberga in drugih. Za Workers' Party je bil to velik moralen udarec.

Lažnjive vesti, zavijanja in natolcevanja.

Človek, ki želi, da bi se vse ameriške delavske struje, ki hočejo delati skupaj, zedinile za skupno delo, ne vidi rad, kadar se koga izključuje iz konferenc, ki imajo namen gladiti pot v enotno fronto. Delegatom Workers' Party bi se moralo dati priliko pokazati, koliko jim je za resno delo. Ampak, da se to ni zgodilo, da so proti njim glasovali radikalci in konservativci, se imajo zahvaliti ekstremisti sami sebi. S svojim večnim menjanjem taktike, imen strank, stališč itd., so se v široki delovski javnosti popolnoma diskreditirali in na svoji strani imajo le še krog maloštevilnih pristašev. (Čitaj članek "Kje stojimo" v 793. številki Proletarca.) V svojih napadih na nasprotno strujo so se posluževali laži in zavijanja, in temu je pripisati, da so izgubili svoj ugled.

Za primeru naj navedemo "Delavsko Slovenijo". V izdaji z dne 8. decembra je priobčila članek pod naslovom "Stranka delavcev ali stranka političarjev", katerega jasna tendenca je potvarjati resnico in blatiti osebe, s katerimi se novepečeni "ekstremisti" ne strinjajo.

V omenjenem članku kritizira urednik (ali kdorkoli že) La Follettovo konferenco "progresivnega bloka", kar je čisto v redu. Ampak ker je treba udariti tudi po socialistih, omenja, da se jo je udeležil tudi kongresnik Berger. V odstavku, v katerem si je urednik D. S. privoščil Bergerja, zaključuje: "Da nima socialistična stranka odkritosrčnih namenov, je jasno razvideti že iz dejstva, da je popolnoma ignorirala zadevo Labor Party-je, o kateri se je dovolj razpravljalo v zadnjih tednih."

Že samo s tem odstavkom je urednik D. S. pokazal zlobnost ali pa nevednost. Socialistična stranka je "popolnoma ignorirala zadevo labor party". In vendar je jasno vsakemu, ki ima količkaj pojma o delavskem gibanju v Ameriki tekom zadnjih dveh let, da je bila socialistična stranka ves čas v ospredju akcije za ustanovitev federativne delavske stranke. Torej če pride urednik delavskega lista in trdi, da "socialistična stranka ignorira zadevo labor party," je mogoče samo dvoje: da ničesar ne ve o dogodkih v gibanju ameriškega delavstva, ali pa da je toliko zloben, da iz gotovih namenov potvarja resnico, ali boljše, da laže. In zadnje je še najprej verjetno, kajti urednik D. S. se ravna po drugih listih stranke, h kateri se menda po krivici prišteva. In radi takih in podobnih laži se iz-

ključuje njihove delegate iz konferenc ameriškega delavstva.

Razlika med lažjo in resnico.

V dnevniku "New York Call" z dne 28. novembra je bil priobčen intervju z Victor Bergerjem, v katerem pravi: "Delavska stranka, delujoča v vsi deželi, neodvisna od obeh starih strank, ki bo obsodila taktiko postavljanja progresivne kandidate pri primarnih volitvah na listah starih strank, je na vidiku," pravi Victor Berger iz Wisconsinu, ki je bil pri volitvah 7. novembra izvoljen v kongres na socialistični listi.

"Jaz ne vem, kakšno ime si bo izbrala nova stranka," je nadaljeval Berger. "Ne vem, če bo sprejela ime "socialistična stranka". Ampak kakršnokoli bo že, je formiranje take stranke pot, po kateri se razvija ameriško delavsko gibanje. Če ne bo socialistična stranka, če se bo formirala delavska stranka po angleškem vzgledu, tedaj bo socialistična stranka obdržala svojo formo organizacije in vršila svojo propagando za socializem v federativni stranki.

"Mi bomo dobili večjo stranko, ampak ne bo prišla takoj. Vzelo bo mnogo let, predno bo zgrajena in funkcionirala na široki podlagi. Eno je gotovo. Amerika ni dežela, v kateri bi bilo mogoče zgraditi delavsko stranko po ruskem ali nemškem modelu. Izgleda pa, da je angleški model federativne delavske stranke bližje temu, kar hoče in potrebuje ameriško delavstvo, kakor katerikoli model delavskih strank v drugih deželah.

"Berger je dejal, da bo šel meseca decembra v Cleveland na konferenco, kjer se bo boril za ustanovitev stranke, ki bo neodvisna od obeh starih strank... Pod nikakimi okoliščinami, pod nobenimi pogoji pa ne bom podpiral taktike, da bi nastopal kot republikanec v Nebraski in demokrat v Montani. Kdor misli, da bo okupiral stari stranki, bo moral vstati zelo zgodaj, in če se ne bo pazil, bo sam okupiran."

"V nadaljnjem pogovoru je dejal Berger, da sta v Wisconsinu samo dve stranki, republikanska in socialistična. List "Sentinel" se je po volitvah pritoževal, da bo Wisconsin reprezentiralo v kongresu 10 skorosocialistov in en pravi socialist in to sem jaz sam, je dejal Berger. Nadaljeval je, da v Wisconsinu ni demokratske stranke. Če hoče demokratska stranka spraviti svoje kandidate na glasovnico, se mora posluževati peticij, kakor n. pr. eselpisti. V legislaturi je 13 socialistov in samo en demokrat... Boj se vrši le med socialisti in republikanci.

"In republikanci morajo nominirati radikalce, če nas hočejo poraziti", je dejal Berger. "Njihovi kandidati pripovedujejo, da so boljši socialisti kakor smo mi. To je edini način, potem katerega morejo priti do ljudstva... Mnogo se je pisalo, da imamo socialisti v Wisconsinu pakt z La Follettovci: Nasprotno je res. Mi nimamo z njimi nobenih zvez. La Follette je postavil pri zadnjih volitvah svojega kandidata za kongresnika proti meni. Za drugi teden je sklical konferenco progresivnega bloka. Opazili ste, da ni na to konferenco povabil nobenega socialista. Jaz nisem tam. Morris Hillquit ni tam. Oni nas ne marajo. La Follettova ideja je dobiti nominacijo republikanske stranke za predsedniškega kandidata. La Follette ni nikak republikanec v pomenu besede kakor jo razume stara garda, ampak iz stranke pa vseeno ne mara iti."

"Kaj mislite o Shipsteadu in o minnesotskem ljudstvu?" je vprašal poročevalec Bergerja. "Oni so enostavno ljudje, ki so skušali dobiti nominacije na re-

publikanski listi, pa niso uspeli. Zato so potem nastopili pod imenom svoje stranke. Ampak oni ne mislijo organizirati nove stranke. Oni niso nič drugega kakor insurgenti v republikanski stranki. Zato delajo v republikanski stranki z La Follettom . . ."

United Press je 12. decembra razposlala iz Clevelanda vest, da je Berger nastopil proti večini konference v njenem propagiranju naj se delavstvo posluhuje nominacijske liste starih strank (republikancev in demokratov) pri primarnih volitvah za nominiranje svojih kandidatov. Berger je tudi dejal, da je večina delegatov na clevelandski konferenci tako izbrana od unij, katere so jih poslale, da je bila ustanovitev federativne delavske stranke na tej konferenci že v naprej onemogočena. Dostavil je še, da bo na konferenci ostal in se boril proti nazadnjaškemu nazorom večine.

Toleranca najboljša metoda.

S tem vrsticami ne zagovarjamo Bergerja, ker zagovarjanja ne potrebuje. Mož je v teku let pokazal svoje sposobnosti kot politik, organizator in časnikar. Vso zadevo omenjamo edino raditega, da pokažemo čitateljem, kako razumejo naši protivniki enotno fronto in pošteno polemiko. Polemizirati ne znajo, zato napadajo in lažejo.

V prej omenjenem članku D. S. je tudi stavek, v katerem omenja urednik farmarsko-delavsko stranko, ki se je ustanovila leta 1920 v Chicagi. Stavek se razume tako, kakor da je bila ta stranka nekaj posebno radikalnega. To mnenje je dobil urednik najbrž vsled tega, ker je njene kandidate pri volitvah 7. novembra priporočila tudi Workers' party svojim pristašem. Mimogrede omenjeno, da niso dobili niti dva odstotka od celokupnega števila oddanih glasov in radi tega farmarska-delavska stranka ne pride več na glasovnico v Illinoisu, razun v tistih okrajih (samo za okrajne volitve), v katerih je dobila 2 ali več odstotkov od skupnega števila oddanih glasov. Ako bo hotela postaviti kandidate za governerja itd., se bo morala poslužiti peticije. Na glasovnici pa ostane poleg demokratske in republikanske tudi socialistična stranka, ker je dobila več kakor po zakonu zahtevano število glasov.

Farmarsko-delavsko stranko v Chicagi so ustanovili elementi, ki so trdili, da s socialistično stranko ne bo nič, ker je preradikalna in preveč inozemska. Socialistična stranka je danes še tukaj, farmarsko-delavska stranka pa se je po letu 1920 razedinila na več farmarskih-delavskih strank, ki nimajo skupno nič drugega kakor ime.

Kedaj pride do enotnega nastopa ameriškega delavstva?

Kakor rečeno že v začetku tega članka, koraka ameriško delavstvo v kolikor se politične izobrazbe tiče, od 20 do 50 let odzadaj za evropskim delavstvom. O vzrokih te zaostalosti smo pisali že v številnih člankih. Sedaj smo na točki, na kateri je začelo ameriško delavstvo šele razmišljati o vstopu na politično bojišče. Doslej je, izvzemši socialistično delavstvo, le maledovalo okoli političarjev starih strank. Zadnje čase postavlja svoje kandidate potom nestranskarske lige in podobnih skupin pri primarnih volitvah na liste republikanske in demokratske stranke. To je korak naprej. Prihodnji korak bo zedinjenje delavstva v federativni stranki. In ta proces bo vzlet več let in v tem ima Berger prav. Povedati ljudem resnico je veliko boljše kakor pa zavijati in demagogirati.

Za nas socialiste je vprašanje delavske stranke le v toliko važno, kolikor bi mi imeli v nji širše polje za širjenje socialističnih nauk. Ne glede, kedaj se ustanovi, mi poznamo svojo nalogo, in ta je pridobivati nove člane socialističnim postojankam in širiti socialistični tisk med delavske mase.

Pri agitaciji je toleranca vedno najboljša metoda. Demagogi lahko nahujskajo in zavedejo ljudi za nekaj časa; ampak ljudje se streznejši in pri tem prično misliti. Socialisti ne verujemo v natolcevanja, v blatenja, ruvarjenja in podobna sredstva pri delu za svojo stvar. Ravno zato, ker ne verujemo, smo za enotno fronto, za solidarno nastopanje vseh elementov, ki imajo enake cilje in katerih difference o raznih vprašanjih niso tako velike, da bi zabranjevale delati skupaj. Mi verujemo v slogo in delamo zanjo. Nasprotniki v "ekstremnem" taboru jo propagirajo z namenom "razkrinkavati" izdajalce delavskega razreda. Pri tem pa seveda razkrinkavajo sami sebe in temu razkrinkavanju se imajo zahvaliti, da nimajo v vsem tem letu beležiti ničesar drugega kakor nazadovanje in spreminjanje svojih nazorov.

Mase delavskega ljudstva so site demagoštva in nemogočih obljub. Ko se še nekoliko umirijo, ko bo med njimi mogoče treznejše razmišljanje, se bodo pridružile socialistični stranki. Ta pa bo vodila svoj pritisk na unije naprej za ustanovitev federativne delavske stranke, ki pride, kadar bo ameriško delavstvo zrelo zanjo. Prostor zavednega delavstva pa je danes kakor jutri v socialistični stranki.

Charles Recht o sovjetski Rusiji.

Charles Recht, pravni zastopnik sovjetske Rusije v Zedinjenih državah, se je pred kratkim povrnil iz Rusije, kjer je bil dva meseca. Recht zavzema približno enako mesto kakor preje C. A. K. Martens, ki je bil neoficielni zastopnik sovjetske Rusije v Zedinjenih državah.

Časnikarskim poročevalcem je Recht dejal, da se rusko gospodarsko življenje zadnje čase hitro izboljšuje, ravno tako tudi poslovanje v vladnih oddelkih. Za vzrok navaja, da se uvajajo ameriške metode, kar pomeni ameriško *efficiency*.

Recht je pojasnjeval, da izda sovjetska vlada s 1. januarjem nove bankovce, katerih vrednota bo slonela na zlatu in srebru; to bo stabiliziralo rubelj. Eksperimenti za odpravo denarja kot sredstvo za izmenjavanje blaga se v obstoječih razmerah niso mogli posrečiti, zato mora vlada skušati izboljšati in stabilizirati valuto.

Ne vemo, kaj naj bi Rusija našla dobrega v sodnih procedurah ameriških sodišč. Recht je namreč dejal, da misli Rusija reformirati sistem ruskih sodišč in v ta namen študira ameriška sodišča in legalne procese.

V Moskvi so se otvorile podružnice tujih bank in v njih se lahko izmenja rublje za ameriške dolarje. Omenil je, da ruska vlada ne goji sovraštva do Zedinjenih držav, kakor se v Ameriki včas domneva, in da je med ruskim ljudstvom ukoreninjeno spoštovanje do te republike.

Pohvalil je tudi rusko armado, ki pa jo sovjetska vlada sistematično zmanjšuje; pod orožjem misli držati le toliko moštva, kolikor je nujno potrebno za varnost dežele.

SEMINTJA.

**Bogata sezona. — 48 ur predsednik. —
Religije v službi vlad. — Nova tiara. —
Prilike za proteste. — Zima in reveži.
— Lady Astor. — Tri smrtne obsodbe.**

Letošnja zimska sezona je bogata na političnih umorih, legalnih in nelegalnih. Grki in Irci prednačijo. Tudi v Bolgariji so skušali z atentati na sedanje in bivše ministre, pa se še niso posrečili. Proti nekaterim bivšim ministrom Radoslavove vlade se vrši obravnavana, in če se jih pronajde krivim za vstop Bolgarije v vojno na stran Nemčije, bodo najbrž ustreljeni. Najnovejši politični umor ima Poljska. Gabriel Narutowicz, prvi ustavno izvoljen predsednik poljske republike, je bil umorjen 48 ur po tem, ko je pričel izvrševati svojo službo kot predsednik. Atentator Niewadomski ni bil komunist, zato se v meščanskem časopisju ne piše mnogo o tem umoru. Narutowicz je bil izvoljen s pomočjo poslancev nepoljskih narodnosti v poljskem državnem zboru. Nacionalisti so se zgražali nad tem "izdajstvom" Poljske in taki izbruhi rode atentatorje. Nepoljskih narodnosti ta umor ni izbrisal iz meja poljske države, niti ni prinesel časti slavni poljski domovini.

Evropsko politično ozračje je polno viharovih elementov. Vprašanja nemške vojne odškodnine in brezobzirno insistiranje francoske vlade v njenem prizadevanju potisniti Nemčijo še bolj k tlom, je en problem, ki beli lase razsodnejšim diplomatom. Ekonomsko uničnje Nemčije bi evropski kaos še bolj povečalo, česar se Francija v svoji histeriji ne zaveda, delavska Francija pa je prešibka, da bi mogla imperialistični, reakcionarni Franciji stopiti na prste. Konferenca v Lausanne se suče večinoma okoli oljnih vrelcev v azijski Turčiji. Ob enem se vrši boj med Turki in Grki. Turška delegacija hoče iztrebiti ves grški vpliv iz azijske in evropske Turčije, zato zahteva, da se mora sedež patriarha grške ortodoksne cerkve premestiti iz Carigrada v Atene ali kako drugo grško mesto. Sedaj je Carigrad za pravoslavno vero približno to, kar je Rim za katoliško.

Diplomatična bitka za premestitev sedeža patriarha pokazuje, kako je današnje krščanstvo — bila katerakoli njegova sekta — podržavljeno in v službi vlad. Turki očitajo Grkom, da vrši patriarh, nastanjen v Carigradu, politiko grškega imperializma in intrigira s svojim štabom proti interesom turške države. Turki imajo dokaze in mi jim verjamemo. Ampak če prisilijo patriarha zapustiti Carigrad, bo v pravoslavnem svetu zašumelo in Turki si bodo nakopali še večji srd "edino pravovernih" kristjanov. Zato so si našli še en drug izhod. Ako ostane patriarh v Carigradu, bo moral služiti turški državi kakor služi grško iztočna cerkev na Grškem grški državi, in kakor služijo religije v drugih državah svojim vladam, razun v tistih, kjer je izvedena ločitev cerkve od države. Zahteva turške delegacije je opravičena. Nobena država ne bo trpela v svojih mejah tako močnega aparata, kakor je oni carigradskega patriarha, ako ima

moč, da se ga otrese. Krščanske vere so že davno prenehale biti krščanske in so le še orodje v rokah imperialističnih vlad. Nič boljše, ali pa še slabše, so nekristjanske religije. Japonska in Turčija sta jasen dokaz.

Rev. Zakrajšek, Trčki in Pirei imajo priliko zopet protestirati. Pri verskih svečanostih na vatiškem dvoru dne 14. decembra so posadili papežu na glavo novo tiaro, vredna sedem milijonov lir ali 352,800 dolarjev, računano v sedanji valuti. Sedem milijonov lir za novo tiaro so zbrali skupaj milanski katoličani. Narejena je iz zlata in drugega kamenja. Marsikaka italijanska družina, ki je prispevala za to tiaro, si je morala pritrngati na najpotrebnejši hrani in na božični dan bo morala izostati običajna pojedina, skromna sicer, ampak vendarle boljša kakor druge dneve. V Vatikanu je veliko zlata in srebra, veliko dragocenosti, ki presegajo milijone vrednosti. Stroški za vzdrževanje papežove diplomacije, vatiškanske garde in drugega številnega osebja niso majhni. Zato morajo biti tudi dohodki veliki. Računov Vatikan ne objavlja. Katoličani prav nič ne vedo, kako se razpolaga s Petrovim novicem. Vlade, posebno francoska, španska, italijanska in več ali manj vse druge, pa so bolj poučene o vatiškanskih izdatkih, ker poznajo stroške tajnih diplomacij.

"Prijateljji" slovenskih delavcev imajo priliko protestirati tudi proti ameriški vladi; posebno Glas Naroda, ki je agitiral za republikansko stranko. Hardingova administracija je porabila \$1,725,000 za najem posebnih deputijev ali "maršalov", kakor se imenujejo taki ljudje v federalni službi. Ti "maršali" so bili vposljeni za časa premogarske in železničarske stavke, da so varovali življenja (stavkokazov) in privatno lastnino (kapitalistov). Koliko so v enake namene potrošile razne občine, okraji in posamezne države, lahko vsakdo sam izračuna. In koliko so vse te politične oblasti prispevale za delavstvo, ki se bori za izboljšanje svojega položaja, si tudi lahko sami izračunate.

Nad 250 družin v Chicagi se je obrnilo na oblasti okraja Cook (Chicago) za pomoč. Mraz je pritisnil, in ker nimajo sredstev, nimajo premoga, ne zadostne obleke, ne živil. Zato se obračajo za pomoč na oblasti in dobrotelne organizacije. Po leti jih muči vročina, po zimi mraz. Kakor padajo smrtno zadeti od solnarijce po letu, tako jih mnogo zmrzne po zimi. Zadnje nedeljo so našli zmrznjene tri delavce v Chicagi, dva pri delu, enega ki se je vračal z dela proti domu. Otroci revnih družin prezebajo in nekaj so jih poslali v bolnišnico. Večina bednih družin ne prejme nikake pomoči in so obsojene trpljenju in počasnemu umiranju. In v Chicagi je dovolj bogastva, da bi se z njim lahko živelo trikrat toliko ljudi, kolikor ima to mesto prebivalcev.

Lady Astor, članica angleškega parlamenta, kateri posvečajo ameriški listi več pozornosti kakor jo zasluži, je v neki debati zalučila angleškim torijem, da ne vedo kaj je beda, ker posedujejo po več stanovanj in žive sedaj v enem sedaj v drugem, med tem ko žive delavske družine dve v enem stanovanju. Očitala jim je, da so oni odgovorni za širjenje boljše življenja in da so slabši kakor delavska stranka. S tem je menda mislila, da so konservativni toriji boljši za širjenje prevratnih idej kakor delavska stranka. Na vsak način! De-

lavec, ki je izkoriščen, ki po zimi zmrzuje, ki mora živeti v nezdravem stanovanju, bo, če ima količkaj razuma, pričel misliti, zakaj je na eni strani razkošje in na drugi glad, in zakaj tisti, ki žive v razkošju, ne delajo pa kljub temu sede na kupih denarja, in zakaj so tisti, ki delajo, brez sredstev. Lady Astor, ki se ima svojemu bogastvu zahvaliti slučajju, da je članica bogate rodbine ameriških Astorjev, ki so svoja bogastva prenesli v Anglijo, ni boljša od stranke torijev, ki je sedaj na krmilu Velike Britanije. Bogastvo ji je pripomoglo v vrste angleške aristokracije in v parlament. Tudi ona ima več stanovanj, tudi ona troši sredstva, ki so produkt dela tistih, ki nimajo niti enega udobnega stanovanja.

V začetku tega meseca je sodnik Shearman obsodil tri ženske na smrt, vse obtožene in spoznane krivim umora. To se ni zgodilo v Zedinjenih državah, ampak v Londonu. V tej deželi se ženske navadno oprošča, tudi če se jim dokaže, da za umor niso imele oprostilnih okolščin. Navadno se iz vsakega umora, v katerega je zapletena ženska, posebno če je lepa, razvije cela afera, ki jo opisujejo ameriški listi na dolgo in široko. Publika ima menda rada tako čitivo, drugače bi ga ji ne servirali. Žensk, ki delujejo za napredek, ne opisujejo, niti ne prinašajo njihovih slik. Amerikanci, vsaj en del, so ljubitelji notoritete. Način, po katerem so urejevani veliki dnevniki, je ljudstvu škodljiv in ga moralno in duševno pokvarja. Ampak gre se za profit, zato priobčujejo gnoj, po katerem ljudje s skvarjeno mentaliteto najraje rijejo. Sistem kakršen je, je kvaren ljudstvu v oseh ozirih. Nesreča je v tem, da se ljudstvo tega ne zaveda. Socialisti imajo pred seboj še veliko dela, kajti vzgojiti mase in jim razgaliti gnobo kakršna je, je njihova naloga.

Vrhovno sodišče in ljudski interesi.

Predsednik Harding je imenoval na izpraznjeno mesto za vrhovnega sodnika Pierce Butlerja iz Minnesote. Vrhovno sodišče ima vsega skupaj devet članov, ki odločajo, kdo naj plačuje davke in kdo ne, kaj je ustavno in kaj ni. Če kongres skoro soglasno sprejme kak zakon, na primer za varovanje otrok pred izkoriščanjem v industriji, tedaj vrhovno sodišče lahko proglasi tak zakon za neustaven. To je storilo.

Prej omenjeni Butler je bil v privatnem življenju pravni zastopnik železniških družb in pred raznimi komisijami se je boril za interese železniških magnatov. Ali je mogoče od takega človeka pričakovati, da bo kot sodnik odločal v prid ljudskih interesov?

Kapitalistični elementi znajo rabiti politično silo, delavstvo je ne zna. Zato s pomočjo delavstva izvolijo v važne urade svoje ljudi, vse drugo je lahko. Delavci, ki bi se lahko od kapitalistov marsikaj naučili, pravijo, da se z volitvami ne bo nikdar ničesar doseglo. Kapitalisti pa dosežejo vse kar hočejo. Delavci naj namesto za Hardinge glasujejo za socialistične kandidate, pa bodo dosegli zase ravno toliko, kakor sedaj kapitalistični razred zase.

Red je v vsaki družbi potreben. Toda kakor vsaka druga reč, se tudi red pogostoma zlorablja in v njegovem imenu se vrše vsakovrstne reči, ki ustvarjajo le nered.

Brez naslova.

V Zedinjenih državah se je organiziral klub prominentnih Slovencev za varovanje slovenskega delavstva, ki ga izkoriščajo socialisti. Častni predsednik kluba je Frank Sakser, predsednik je Lojze Pirc; Klepetec je tajnik, Rev. Kazimir duhovni vodja, Trček vratar, blagajnika pa še niso izvolili.

Ti ljudje bodo v bodoče podpirali stavkarje in v ta namen so naložili v Sakserjevi banki \$00.000. Pri prihodnjih volitvah bod agitirali za socialistične kandidate, toda le v slučaju, "če" postanejo socialisti do takrat milijonarji in jim plačajo reklamo za svoje kandidate, kakor delajo republikanci in demokratje. Ako se to ne zgodi, bodo šest tednov pred volitvami republikanci in demokratje, po volitvah pa postanejo zopet delavski prijatelji in zagovorniki.

"Glas Naroda" je "glasilo slovenskih delavcev v Ameriki", torej brezvzorno delavska last. Priporočamo delavcem, ki ga lastujejo, naj povedo, koliko je "njihov" list že prejel od kampanjskih odborov republikanske stranke za oglašanje njenih kandidatov. Ob enem naj vprašajo "delavskega zagovornika" Trčka, koliko je prejel za "uredniški" članek, priobčen nekaj dni pred zadnjimi predsedniškimi volitvami, v katerem je zabičeval slovenskim delavcem, naj oddajo svoje glasove Hardingu in drugim kandidatom republikanske stranke.

Ako bodo stvar dobro preiskali, bodo lahko poročali slovenskemu delavstvu, da so prepričanja pri "glasilu slovenskih delavcev" na prodaj. Značaje in prepričanja nosijo s seboj v denarni listnici.

Omenjeni klub bo vodil v naši javnosti boj za moralno in za dostojni ton pisanja v slovenskem ameriškem časopisju. Pirc si je vzel za nalogo voditi boj proti lažem. On je ena tistih redkih prikazni v današnjem izprijenem svetu, ki nikdar ne laže. Prav gotovo ne laže! On je bil zagovornik Petra in Aleksandra, prisegel je na krfsko deklaracijo in se navduševal zanjo, dokler so mu to prepričanje plačevali. Ko je bila SHS že na vjdi, so srbski vladni krogi umaknili podporo, in Pirc ter cel štab drugih, ki so vlekli podporo, so postali pravi republikanci.

Med vojno je Pirc od samega patriotičnega navdušenja blatil Nemce in jih psoval kakor se je spodobilo za patriote. Vsaka stavka mu je bila pronemška zarota. Bog ne daj, da bi delavci stajkali med vojno. Saj so največji ameriški patriotje šli v Washington in sprejeli odgovorne službe, za katere so vlekli samo en dolar na leto plače. Zakaj ne bi bili delavci zadovoljni s plačo \$20 do \$30 na teden? Po čudnem naključju so patriotje v Washingtonu zmešali račune in vojna naročila tako nerodno, da ni bilo ne naročil in ne milijard dolarjev, ki so jih dali za naročila. To se ne bi zgodilo, če bi imeli v Washingtonu med vojno demokratsko ali republikansko vlado; ker pa je bila na krmilu socialistična stranka, se je gospodarilo po socialistično; zato imamo trideset tisoč novih milijonarjev, ki so seveda vsi socialisti. Sure! In Pirc vse to priznava, prav vse!

Preučeni urednik "Glasa Naroda" je zapisal v članku "Bodočnost Jugoslavije" tudi tale stavek: "Tudi literatje, ki hočejo biti demokratje, kažejo svojo demokracijsko le s tem, da nosijo dolge lase, pošvedrane

čevlje ter umazane srajce in da izdajajo ves svoj za-
služek za čviček mesto za obleko in obutev."

V istem članku omenja, da v Jugoslaviji ni
prave demokratičnosti, razven v Srbiji.

Čudno, včasih pa tako lopa po Srbih.

Glede literatov bi si morali gospodje okolj Glasa
Naroda malo potrkati po prsah. Koliko pa dobivajo
slovenski literatje za svoja duševna dela? Saj pri
Sakserju menda vedo, da mora slovenski literat pogini-
ti, ako ne dela pri kakemu listu ali ako nima primerne
službe, kj nima z literaturo ničesar skupnega. Ni ga
slovenskega lista v Zedinjenih državah, ki bi toliko
posegal po delih slovenskih literatov, kakor Glas Na-
roda. Koliko honorarja jim je dal za njihove pove-
sti, razprave itd.? To naj pove, predno jim očita po-
švedrane čevlje in umazane srajce. Kajti če kdo, bi
ravno pri Sakserju lahko plačali.

Saj res. Tudi čviček jim očita. Od kdaj pa je
pri Sakserju prišel klub treznosti do takega vpliva? Saj
so včasih pravili, da si privoščijo gospodje z elegantni-
mi oblekami in obuvali še kaj boljšega kakor čviček.
Ljudje so skrivnostno šepetali, da so sedanji člani klu-
ba treznosti pri slovenski banki in glasilu slovenskih
delavcev v New Yorku šli kar v krdelu "krokati" in
da jih je pot zanesla tudi v kraje, kakršne opisuje
Anton Čehov v "Napadu", priobčen v Ameriškem dru-
žinskem koledarju za leto 1923.

Pobeljeni grobovi so pričeli pridigati nauk po-
kore. Ako bodo mogli, bodo prišli s sodčkom pod
pazduho, kakor možicej, kj je prišel med grešne sta-
novnike v kraju, kjer je sedaj Vrbsko jezero. Svarili
bodo grešni narod, enkrat, dvakrat, trikrat, točno o
polnoči pa odprli sodček.

Le, da iz njega ne bo tekla povodenj nad grešni
narod, ampak newyorški "čviček".

Zaključki eksekutive sociali- stične stranke.

V začetku tega meseca je zborovala v Clevelandu
eksekutiva socialistične stranke, ki je med drugim
sklenila tudi to zimo podvzeti pomožno akcijo za bed-
no prebivalstvo v Rusiji. Kakor znano, vlada v mno-
gih krajih sovjetske Rusije glad; prvič, ker je bila tudi
to poletje v nekaterih krajih suša, in drugič, ker pri-
delek radi suše v zadnjem letu, radi izčrpanosti mu-
žikov v prizadetih okrožjih, radi pomanjkanja orodja,
semen, radi vzrokov, ki segajo še dalj nazaj, pridelek
tudi letos ni bil zadosten za prehranjevanje vsega pre-
bivalstva. Zato se s pomožnimi akcijami nadaljuje.

Nadalje je bilo sklenjeno:

Prihodnja konvencija socialistične stranke prič-
ne zborovati dne 1. maja 1923.

V državah Minnesota, Iowa, Nebraska, North in
South Dakota se prične z veliko organizacijsko kam-
panjo za uvrščenje socialistične stranke.

Na predavateljsko turo za socialistično stranko se
povabi voditelja parlamentarnega kluba angleške de-
lavske stranke Ramsay MacDonalda, in če ne bi uteg-
nil priti on, se povabi Philip Snowdena ali Robert
Smillie-ja, voditelja angleških rudarjev.

Morris Hillquit je podal eksekutivi poročilo o po-
ložaju v delavskem gibanju v evropskih deželah, ka-
tere je prepotoval zadnje poletje. Ob enem je podal
poročilo o delu za ustanovitev federativne delavske
stranke v Zedinjenih državah. Seja eksekutive se je

namreč vršila par dni pred pričetkom clevelandske
konference delavskih zastopnikov za samostojno po-
litično akcijo, o kateri je poročano več v drugem
članku v tej izdaji.

Strankin tajnik Branstetter je poročal o agitaci-
ski turi, ki jo bo podvzel E. V. Debs za socialistično
stranko. "Debs je pazno preštudiral razmere v stran-
ki in njene potrebe," je dejal Branstetter, "in je prišel
do zaključka, da je njegovo mešč v prednjih vrstah
socialistične stranke, kjer se bo boril za ideje, ki jih
stranka zastopa."

Tajnik je nadalje poročal, da se zadnje mesece
opaža v strankinih organizacijah veliko večje aktivno-
sti in število članstva narašča.

Eksekutiva je izvolila petorico članov, ki so bili
poslanj na prej omenjeno konferenco v Clevelandu
dne 11. decembra. Njihova imena so razvidna v član-
ku "Gibanje za ustanovitev federativne stranke ameri-
škega delavstva", ki je priobčen v tej izdaji "Prole-
tarca".

Ameriški kapitalisti bi radi prepovedali stavke.
Da pa zakrijejo pravi namen, so poslali v boj svoje po-
litičarje, ki radi lepšega z nekoliko besedami grajajo
kapitaliste, ker se branijo konferirati z delavci pred
stavko, najbolj pa seveda obsojajo delavce, ki s tem, da
prenehajo z delom, škodujejo intereson splošnosti.
Zato propagirajo posebne odbore, ki bi reševali spore
med delom in kapitalom. Stavke bi prepovedali —
radi interesov publike. In dobe se ljudje, ki mislijo,
da je to čisto v redu. Toda komisije, ki bodo razsojale
spore, jih bodo razsojale tako, kakor bodo hoteli pri-
vatni interesi. Rzsodišča bodo na mestu šele tedaj,
kadar delavstvo pomete s kapitalističnimi plačanci in
jih nadomesti s svojimi zastopniki.

Po vojni so razni kapitalistični listi zelo spreme-
nili ton pisanja. Preje so navadno ignorirali delavsko
ljudstvo, sedaj se mu laskajo. Nekaj so se ljudje ven-
dar naučili, in ker je kapitalističnim listom za naroč-
nike, zavajajo čitatelje z raznimi frazami, ki prikazu-
jejo list kot bojvnika za ljudske interese. Slovenski
delavci so lahko opazili to spremembo pri Glasu Na-
roda, Amerikanskemu Slovcu in Edinosti. Iz sociali-
stičnega besednjaka so pobrali besede "razredni boj",
"zavedno delavstvo", "kapitalistične pijavke" itd. In
dobe se delavci, ki takim časnikarskim prostitutkam
res verjamejo.

Med vojno se je veliko obljubovalo, da se bo od-
pravilo tajno diplomacijo. Prva mirovna konferenca,
ki bi imela odpraviti tajno mešetarenje za zaprtimi vr-
ti, je sama postala tajna in tako tudi vse druge konfe-
rence diplomatov, ki so se vršile po vojni. Tajna di-
plomacija bo odpravljena, kadar bo odpravljen sedanji
ekonomski sistem in ne preje. Koder se govori o rop-
ih, kjer se mešetari za delitev plena, se mora zborovati
tajno.

Dokler imajo kapitalisti zakonodajstvo v svojih
rokah, je popolnoma izključeno, da bi zadostno varo-
vali delavske interese, ker se ne more pričakovati od
kapitalistov, da bi zanemarili svoje lastne interese, in
ker so ti v nasprotju z delavskimi, morajo trpeti zadnji.
Ni torej druge poti, kakor da se delavci emancipirajo
od kapitalističnih strank in volijo svoje lastne zastop-
nike. Dokler se delavci toliko ne zdramijo, je vsa jeza
zaman.

LEV. N. TOLSTOJ:

Jetnik v Kavkazu.

(Nadaljevanje.)

Žilin se ni mogel več premagovati: od jeze je pljunil in povedal tovarišu nekaj krepkih.

Se enkrat je zbral Kostilin svoje moči in je šel.

Tako sta prehodila še nadaljne štiri vrste. Megla se je zgostila še bolj, gledati ni bilo mogoče nič predse in zvezde so bile komaj vidne.

Naenkrat sta zaslišala konjski topot in udarjanje kopit ob kamenje. Žilin se je vrgel na zemljo in poslušal.

Res, bližal se jima je jezdec.

Tekla sta s pota v stran, se usedla za grmovje in čakala. Žilin se je splazil do pota in pokukal — Tatar na konju je gnal kravo.

Zdaj je bil mimo.

Žilin se je obrnil h Kostilinu: "No, Bog ga je spravil mimo. Vstani. Pojdi."

Kostilin se je vzdignil in pal zopet po tleh.

"Ne morem. . . pri Bogu! ne morem. . . moči so pri kraju."

Težek, debel mož, premočen od potu; ko ga je megla mrzlo obvevala, ko mu je kamenje raztrgavalo noge, je popolnoma omagal . . .

S težavo ga je spravil Žilin pokoncu. Od bolečine je Kostilin na glas zavpil. Od strahu je Žilin skoro omedlel.

"Kaj kričiš! Še je Tatar blizu. Kako lahko naju je slišal!"

In pri tem je premišljeval: V resnici je čisto oslabil. . . Kaj naj počnem z njim? Tovariša zapustiti, to ne gre."

"Le vstani," ga je pozval; "pojdi mi na hrbet, hočem te nesti, ko ne moreš več hoditi."

Zadél je Kostilina na hrbet in ga vlekel na pot.

"Ne tišči me z rokami za grlo, za božjo voljo; drži se za rame."

Težko je tlačil Žilina tovor; tudi njegove noge so bile krvave, tudi on je bil popolnoma upehan. Hodil je sključeno, poizkušal različne načine, kako bi šlo lažje, vrgel Kostilina gor, da je sedel više — tako ga je vlekel z neizrekljivim trudom.

Ali Tatar je moral slišati Kostilinov bolesten vzrok. Žilin je čul, kako je jahal nekdo za njim in klical.

Žilin je planil v gozd. Tatar je zgrabil za puško in ustrelil. Ko ni zašel, je krel in oddirjal po poti.

"Izgubljena sva, brate," je šepetal Žilin. "Ta pes skliče Tatarje, gonili naju bodo. Najmanje tri vrste morava še naprej, drugače je ni rešitve za naju."

Vrag me je nagnal, si je mislil, da sem vzel seboj to klado. Sam bi bil že zdavna na varnem.

"Pojdi sam!" je prosil Kostilin. "Zakaj bi zaradi mene moral biti nesrečen?"

"Ne, ne grem. Ne velja, da bi zapustil tovariša."

Zopet ga je vzel na rame in tekel naprej. Eno verst nemara je prehodil. Vedno je šlo po hosti in nikjer ni bilo čutiti izhoda. Megla — kakor bi pluli oblaki — se je jasnila in razblinjala; nobene zvezde ni bilo videti več.

Žilin je bil popolnoma izmučen. Kraj pota je bil studenec, s kamni zagrajen. Ustavil se je in posadil Kostilina na tla.

"Trenutek si hočem odpočiti. . . hočem piti. . . hočeva pojesti kako pogačo . . . najhžre ni več da-leč."

Ravno komaj da se je bil izleknil. . . hotel piti. . . tu je zaslišal zopet topotanje. In zopet je planil, s tovarišem na hrbtu, v grmovje, proti obronku. Tu sta se ulegla.

Slišal je glasove, razločil tatarske besede. Na istem mestu, ki sta ga bila zapustila pravkar, so se ustavili Tatarji. Kmalu je bilo slišati klice, kako ščujejo pse. Prasketalo je po tleh — skoz goščavo, naravnost proti njima, se je prerinil pes. Pred njima se je ustavil in lajal.

Tuji Tatarji so se približali, ju prijeli in zvezali, ju posadili na konja in odjahali z njima .

Komaj tri verste so bili prejahali, ko so srečali Abdula z dvema Tatarjema. Po kratkem pomenku so posadili Žilina in Kostilina na druga konja — in zopet je šlo nazaj v aul.

Abdul se ni smejal, kakor po navadi, in svojima suznjema ni privoščil besede.

Ob jutranji zori so bili doma. Posadili so ju na cesto. Vaška mladež se je zbrala, tolkla z biči po jetnikih, ju ometavala s kamenjem in vriščala.

Tatarji so se drenjali okoli njiu, med njimi tudi stari z dolenje gore. Žilin je slišal, kako so ju sodili. Treba jih spraviti bolj daleč v gore, so rekli eni Stari pa je ukazal, ju usmrtiti. Temu se je upri Abdul; rekel je:

"Plačal sem zanje denarje in hočem imeti odkupnino."

Starec je odvrnil:

"Ničesar ne bodeta plačala, samo nesrečo napravljata. Tudi je greh, pitati Ruse. Usmrtiti — in konec!"

Razšli so se. Abdul pa je stopil k Žilinu in rekel:

"Ako ne dobim v dveh tednih odkupnine za vaju, vaju pustim bičati. Če se pa zopet izmisliš bežati, tedaj te pobijem kakor psa. Piši pismo, ampak kakor se spodobi."

Prinesli so jima papirja. Pisala sta.

Zopet so ju vteknili v ploh in ju peljali za mošejo. Tam je bila jama, pet aršinov (Aršin — ruski vateľ.) globoka; v to jamo so ju spustili.

Njuno življenje je bilo zdaj prežalostno. Plohov jima niso sneli več, niso ju pustili gor na luč. — Kakor psom so jima metali nepečenega testa, vrč z vodo so jima spuščali dol po vrvi. V jami je bil smrad, dušljiv zrak, mokrota. Kostilin je bil hudo zbolel; otekel je in bolelo ga je po vseh udih. Tudi Žilin se je čutil potrtega. Ni vedel, kako bi si pomagal ven.

Pač je izkušal kopati — a kje naj bi pustil zemljo? Tudi je Abdul to že opazil in mu zagrozil, da ga ustrelí.

Sključen je sedel nekoč, mislil je na svobodno življenje in bilo mu je žalostno v duši. Sirnata pogača mu pade naenkrat v naročje, še ena pogača, in zdaj so se iztresle sladke črešnje. . . Pogledal je gor in je videl Dina. Smehljala se je in stekla proč. Premišljeval je: ali ne bo Dina pomagala?

Počedil je prostor v jami in nakopal ilovice, iz katere je naredil figure: ljudi, konje, pse. Mislil je pri tem: če pride Dina, ji vržem to gor.

Naslednjega dne pa Dina ni prišla. Žilin je slišal konjski topot. Tuji Tatarji so prijahali. Pri mošeji se je vršilo posvetovanje. Govorili so o Rusih. Žilin je slišal starega. Natanko ni razumel, kaj obravnavajo; a zdelo se mu je, da morajo biti Rusi čisto blizu, da se Tatarji boje, da udro v aul, in da se posvetujejo, kaj naj se zgodi zdaj z ujetnikoma.

(Konec prihodnjič.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Pričnimo Novo leto z ustanovitvijo socialističnega kluba.

BURGETTSTOWN, PA. — V naši naselbini se vrši že dalj časa živahna agitacija za ustanovitev socialističnega kluba. Dosedaj ga v Burgettstownu še nismo imeli, ampak s tem še ni rečeno, da ga nikdar ne bomo.

Prihajam pred tukajšnje delavce s sledečim, nasvetom: Tisti, ki ste se izrekli, da ste pripravljeni vstopiti v socialistični klub, se morate enkrat snideti skupaj, če hočemo doseči ta cilj. Ali se vam ne zdi umestno, da bi prišli skupaj na Novega leta dan in pričnemo leto 1923 z ustanovitvijo socialistične organizacije? To bi bil naš korak naprej. Dvignimo se iz mrtvilost[†] in postanimo aktivni v razrednem boju.

Ustanovitev socialističnega kluba ne bo v škodo ampak v korist tukajšnjega delavstva. Za izobrazbo bomo lahko več storili, v borbi proti izkoriščevalnemu razredu bomo za eno organizacijo zavednega delavstva jačji. Ako izvedemo ta načrt, bomo imeli začetek leta 1923 v spominu kot čas, v katerem smo se prebudili iz spanja.

Kdor se strinja s temi vrsticami, naj se udeleži shoda, oziroma sestanka, na Novega leta dan ob 2. popoldne v Slovenski dvorani v S. Burgettstownu.

JOSEPH POMPE, sklicatelj.

Vera in socializem.

MOON RUN, PA. — V izdaji "Prosvete" z dne 29. novembra sem priobčil dopis, v katerem priporočam med drugim tukajšnjim slovenskim delavcem, naj se pridružijo socialističnemu klubu št. 175, JSZ. v Moon Runu in delujejo za socializem v socialistični organizaciji. V dotičnem dopisu je bil tudi stavek: "Tu ne brani klub nikomur pristopa radi verskega prepričanja, ker versko prepričanje je za vsakogar zasebna zadeva . . ." Na ta dopis in druge dopise, priobčene v Proletarcu in Prosveti, se je obregnil neki dopisnik v 142. števil. Zakrajškove "Edinosti", ki se je podpisal z M. T. Kdo je ta M. T., ne vem, niti ne, zakaj skriva svoje pravo ime.

Dopisnik v "Edinosti", ali pa uredništvo pod krinko dopisnika, jaz ne vem, se zaletuje v socialistično gibanje in ga proglašja za protiversko. Navaja, kako se socialisti in socialistični listi bore proti veri in v potrditev svojih razkritij navaja nekatere "avtoritete" in en citat iz 792. št. Proletarca (dopis "Proslava petletnice ruske revolucije kluba št. 1"), ki se glasi: "Kakor na Slovenskem in v vseh krajih, kjer žive pobožni kristjani, tako so tudi v Rusiji cvetela božja pota in šele zadnje čase izgubljajo svoj sloves. Legendarni čudeži na gričih in gorah obledevalo, in s tem božja pota, ki so tu le še kot spomin na vraževerstvo, ki je prevevalo toliko ljudi vse do današnjega časa . . ."

S tem citatom hoče dopisnik dokazati, da so socialisti proti veri in da je naša trditev, da je versko prepričanje privatna stvar vsakega posameznika, le puhla fraza. Dopisnik morda ne ve, da se je ljubljans-

ski škof Anton Bonaventura Jeglič že pred več leti izrekel proti božjim potom. Ali je bil zato proti veri? Dopisnik morda ne ve, da se napredna katoliška duhovščina nagiblje bolj in bolj k tendenci trebiti vraže iz ljudskih duš. Ali so zato proti veri?

Socialisti ne vodijo boja proti veri. Na pristopnicah k socialistični stranki ni vprašanja o veri. To je tvoja privatna stvar. Socializem nima ničesar opraviti s tem, kaj ti veruješ ali ne veruješ.

Revolucija buržvazije je prinesla kapitalistični sistem, in v temu sistemu se je pojavil zarodek za nov družabni sistem, za socialistično ekonomsko uredbo. Tukaj nima vera v posmrtno življenje, v nebesa in take reči, ničesar opraviti. Kapitalist te ne vpraša, če si katoličan, mohamedanec, baptist, metodist, pravoslaven ali svobodomislec, ker mu ni za tvojo vero, ampak za tvojo delovno moč. Če mu ugaja in če te potrebuje, te bo najel, pri tem pa skušal spraviti iz tebe čimveč ustvarjalno sile po čim nižji ceni. Kapitalizem izkorišča vse delavce enako neglede na vero in narodnost. V premogovniku, ali v jeklarni, ali v topilnici, delaš poleg Nemca, Rusa, Grka, Poljaka itd., katerih vsaki ima svojo vero. Kapitalisti se ne brigajo za svetopisemski rek, da ne grabi bogastev tega sveta, ki so minljiva, niti ne za svargilo, da je ložje iti kameli skozi šivankino uho, kakor bogatino v nebesa. Kakor vemo, si kapitalisti tiste izreke tolmačijo po svoje. Drugače si ne moremo razlagati dejstva, da so skoro vsi kapitalisti pobožni. Nekateri ameriški multimilijonarji hodijo k službi božji vsako nedeljo in njihova pobožnost se slavi kakor v šolah bivše Avstrije pobožnost članov habsburške hiše. Za cerkve prispevajo na milijone dolarjev vsako leto. Med kapitalisti sploh ni svobodomiselnega gibanja. Izkoriščevalci delavskega ljudstva pripadajo raznim veram, kar jim pa ne zabranjuje, da ne bi združeno nastopali proti delavstvu.

Delavstvo v stvarkah nastopa skupaj ne glede, kakke vere si ti ali jaz. Kdor skeba je skeb, pa bil katoličan, pravoslaven ali protestant. Kakor lahko nastopamo solidarno na industrialnem polju v času stavk, ne glede na verske razlike med nami, tako bi morali nastopati solidarno na političnem polju. Socialistično gibanje pomeni boj za odpravo kapitalističnega sistema, ne za odpravo ver. Proti socialistom nastopa kapitalistični razred s svojimi služabniki skupaj, četudi niso vsi verni in četudi je med njimi toliko raznih ver, kakor med delavci. Socializem se bori za sistem, v katerem bo ljudstvo posedovalo naravna bogastva, produktivna in distributivna sredstva, in jih obratovalo v prid vseh ljudi. Kaj ima v tem boju vera sploh opraviti?

Med nami so večasi nesoglasja ravno vsled našega stališča napram religijam. Marsikdo res misli, da se socializem bori tudi proti veri. Ne! Ampak socializem se bori proti elementom, ki ga pod krinko vere napadajo. Na primer. V Avstriji je bila katoliška vera državna vera. Država je podpirala duhovščino, pravzaprav so bili duhovniki v Avstriji uradniki države. Zato so morali hvaliti dinastijo in poveličevati cesarja, nadvjode in nadvjodinjne, pripovedovali so nam o njihovi pobožnosti in neštetihi čednosti. Kaj so bili v resnici, vsi skupaj od cesarja dol? Prvič, na habsburškem dvoru je bilo zelo malo resnično pobožnih

ljudi; drugič, v dvorjanih ni bilo prav nič lepih čednosti; ako je dal kdo v bogaimo kakih sto krone, se ga je moralo slaviti po vsem monarhističnem klerikalnem časopisju; tretjič, na milijone in milijone na leto se je v dvornih dvorinah porabilo samo za orgije, nad katerimi bi se zgražalo avstro-ogrsko ljudstvo, ako bi izvedelo o njih. Ampak o njih ni smelo vedeti.

Monarhija je imela v klerikalizmu svojega najboljšega služabnika. Ako si se boril proti temu klerikalizmu, s tem še ni rečeno, da si se boril proti veri. Krščanstvo je bilo v svojem početku uporniško gibanje, gibanje revnih in zatiranih proti izkoriščevalcem. Ko je prišlo do moči, so ga vzeli v zakup vladarji in plemstvo; ko je pričelo to odigravati svojo vlogo na pozornici zgodovine, ga je vzel v zakup kapitalizem. Denarni magnatje so vedeli, kak vpliv ima vera med ljudstvom, zato so posegli po kontroli nad višjo duhovščino. Podpirajo jo kakor so jo podpirali v prošlosti drugi velikaši, ampak s tem ne podpirajo vere kot take. V bibliji je zapisano, da se ne smeš upirati gospodarjem, da moraš spoštovati duhovsko in deželno gosposko, zapisano pa je tudi, da se smeš boriti proti krivicam. Kdor ima kontrolo nad duhovščino, tisti ukazuje, katere razlage svetega pisma naj se izvaja. Tudi to nima ničesar opraviti z vero v posmrtno izveličanje, ampak samo s posvetnjimi rečmi na tem svetu. Če mi duhovnik razlaga, naj se ne upiram gospodarjem ki me izkoriščajo, mi razlaga tak nauk radi tega, ker služi kapitalističnim interesom, ne pa veri.

V Zedinjenih državah je med progresivno duhovščino nastalo gibanje, ki sili krščanstvo nazaj k veri in proč od hlapčevstva privatnim interesom. To je uredniku Edinosti gotovo znano. Nadalje mu je lahko znano, da je v ameriški socialistični stranki precej ljudi, ki so verni, ampak se zavedajo krivic, ki jih dela kapitalistični sistem ljudskim interesom, pa so pridružili stranki, ki se bori za ljudstvo.

Tudi duhovniki so bili člani socialistične stranke in nekaj jih je menda še. Ampak če so imeli kapitalistični interesi v svoji oblasti škofa prizadete religije, so napravili nanj pritisk, naj take duhovnike izključi, ker so se pridružili stranki, ki izvaja nekaj tega, kar je enkrat učilo krščanstvo, tudi v praksi.

V Rusiji je bila pravoslavna cerkev ravno taka dekla carizmu, kakor katoliška v Avstriji Habsburžanom. Ko so padli Habsburžani, je našla duhovščina drugo taktiko in se asimilirala novim razmerom. Tudi to nima ničesar opraviti z vero. V ruski pravoslavni cerkvi se je to leto pojavilo mogočno gibanje za zrevolucioniziranje cerkve, za povratek k pravim naukom prvotnega krščanstva. To pa ima opraviti z vero. —

Socialisti nismo nasprotniki vere, ker nima z razrednim bojem ničesar opraviti. Smo pa nasprotniki klerikalizma, ki pod krinko vere služi danes monarhiji, jutri kapitalizmu, pojutrnjem kakemu Mussoliniju itd. Istotako smo nasprotniki zablode, ki se jo neguje pod krinko vere. Človek, ki bo vse veroval, kar mu pove duhovščina, ne bo znal misliti. Če bi vsi ljudje vse čase vse verovali, bi ne imeli današnje znanosti o postanku sveta, o razvoju človeka, ne bi še poznali zakonov evolucije. Ampak o tem ne bom razpravljaj sedaj.

Zdelo se mi je umestno odgovoriti na dotični dopis raditega, ker vlada med tistimi našimi delavci, ki so verni, mnenje, da je greh spadati k socialistični organizaciji. Kdo pa je proglasil to za greh? Tisti duhovnik, ki so bili v službi privatnih interesov. V sta-

rih monarhijah je bil smrten greh upirati se cesarjem in kraljem. Kdo danes še govori o takem grehu? V prejšnjih desetletjih smo imeli vse polno postov. Pod smrtnim grehom je bilo prepovedano jesti na gotove dneve meso. Sedaj so veliko teh postov in s tem smrtnih grehov odpravili. V starem kraju je bilo veliko zapovedanih praznikov. Delati tiste dneve je bilo smrten greh. Papež je zapovedane praznike odpravil in s tem tudi smrten greh. Kdo torej proglašja, kaj je greh in kaj ne?

Ako prideš v socialistično organizacijo, ne prideš vanjo radi vere, ali nevere, ampak zato, da se boriš z drugimi delavci proti današnjemu krivičnemu sistemu in za boljši družabni red. Ako si veren, dobro, ako ne, tudi. Vera je tvoja privatna zadeva. Če ti ne veruješ, kaj morem jaz zato? Pa me tudi ne briga. Če sem jaz veren, pa imam dovolj razuma da se s teboj vred borim za boljšo družbo, je stvar med menoj in teboj v vprašanju vere v redu. Glavni pogoj je, da si pošten, da se boriš za interese drugih potlačanih ljudi kakor za svoje, da skušaš pomagati sebi in drugim, in če si tak značaj, nimaš nobenega greha, ako spadaš k socialistični organizaciji. Krist je sovražil farizeje, izgnal je kramarje iz templja, obsojal takratno duhovščino in bil ž njo v boju in duhovščina ga je pretirala na križ. Vera je eno. Boriti se pod krinko vere za kramarske namene, za zavajanje ljudstva, za službovanje kapitalizmu, je pa druga reč. In kdo je večji grešnik: Veren delavec, ki se bori v delavskih organizacijah proti krivicam današnjega sistema, ali duhovnik, ki za nekaj tisoč dolarjev podpore od kapitalistov napada delavsko gibanje in grozi delavcem s pogubljenjem, če se ne spokore in zapuste socialistične in druge delavske organizacije?

Kakor v prejšnjih dopisih, tako priporočam našim delavcem v temu, naj pristopajo v socialistične klube; kjer jih še ni, jih pa ustanovite. Skušajte biti tolerantni v verskih zadevah, nastopajte pa proti zavajanju delavcev pod krinko vere. Ko bo človeštvo v znanju toliko napredovalo, da bo poznalo zakone evolucije, da mu bodo stvari, katere mu danes še niso jasne in razumljive, zapopadljive, tedaj bo izginilo marsikaj, kar se danes skriva pod imenom vera. V razrednem boju, ki se vrši danes, potrebujemo vse delavce proti skupnemu nasprotniku v kapitalističnem razredu. Tisti, ki odvrčajo delavce od naših organizacij v imenu vere, ne služijo veri, ampak privatnim interesom. Delavci, kateri ste verni, zapomnite si to.

LUCAS BUTYA.

ALI JE VAM S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Pričujoča številka "Proletarca" je 797.

Če je številka poleg vašega naslova manjša kot gori omenjena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic.

Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina. S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "Proletarca!"

To in ono.

CLEVELAND, O. — Vsak letni čas ima svoje posebno opravilo v preosnovanju narave. Ravno tako imajo ljudje v vsakemu teh časov svoje posebne potrebe in priložnosti. Kajti, vse se razvija pod utisom okolščin in razmer. V gotovih dobah, pod pritiskom okolščin, imajo tudi delavci sedaj take, jutri drugačne naloge in dolžnosti, ki pa imajo za zavedne delavce vedno enak cilj: Vzgojevanje ljudskih mas za boljši družabni red. Zavedno delavstvo kot posebna razredna skupina bi ne smelo nikdar počivati. Z neprestanimi aktivnostmi si ohrani in izpopolnjuje svoje energije in ob enem si večja število svojih pristašev.

Med eno izmed najvažnejših opravil zavednih delavcev spada vsekakor širjenje dobre literature. Kar izhaja literarnih del med ameriškimi Slovenci, zavzema prvo mesto Ameriški družinski koledar. Kakor vsako leto, so člani slov. soc. kluba tudi letos zaposljeni s prodajo Družinskega koledarja za leto 1923, katero ima vsaki čas nastopiti. Pri tem delu pomaga razum članov kluba tudi več naših somišljenikov, ki se zavedajo vrednosti te knjige, ki izhaja že deveto leto in bi je ne smelo manjkati v nobeni slovenski družini kakor ne pri posameznikih.

Vsebinsa Ameriškega družinskega koledarja za leto 1923 je izvrstna. Samo povest "Hudodelec Janez", ki jo je spisal pokojni Ivan Cankar, je vredna veliko več kakor 75 centov. V nji je pokazal pisatelj sliko življenja nadarjenega kmečkega fanta, katerega so krute okolščine potisnile v celico ječe in mu utisnile pečat zločinca, dasi ni nikdar bil. Po svoji naturi je bil veliko plemenitejši, kakor tisti, ki so ga preganjali po "kancijah", v katerih se piše pravica, ki ni skoro nikdar pravica.

Primitivni nazori mase, vojaška brutalnost, biriči in orožniki, ki nastopajo v imenu svetosti postave, naredi iz dobrega človeka, ki stoji visoko nad njimi, potrč tvor, ki je v napotje drugim in sebi. Hudodelec Janez ni bil hudodelec in v poznih letih njegovega življenja mu je zopet sijalo solnce, toplo in blago, kakor je bil on. Prečitajte to črtico v Ameriškem družinskem koledarju, in ko jo boste prečitali, boste rekli zaeno s pisateljem, da greste s hriba nazaj v dolino, ki je hladna in tuja, v kateri gospodarijo žandarji in biriči, graftarji in sebičneži. Dolina je namreč taka. Hrib, obzarjen od toplega solnca, pa je visoko tam gori. Ko bomo ljudje postali boljši, bo človeška družba postala tak hrib, na katerega bo sijalo solnce ljubezni in bratstva.

Pravilno oceniti to Cankarjevo povest globoke misli in kritike današnje družabne uredbe in njene justice bi vzelo več prostora kakor ga črtica sama zavzema. Poglobite se v njo sami in uživajte ta duševni proizvod najboljšega pisatelja, kar jih je še imel naš narod.

Marsikak sodrug, ki hodi s koledarji od hiše do hiše, dobiva v odgovor besede kakor: "Kaj pa mi hoče knjiga? Pregledam jo, pa nimam kaj početi z njo." Eni pravijo, da je predraga. Ti seveda ne vedo ceniti vrednost knjige od knjige, niti ne vedo, kolikšni so stroški. Nekateri, katerih ni ravno malo, se izgovarjajo, da za čitanje nimajo časa, dobe se tudi taki, ki jamrajo, da nimajo denarja. Tega delavci res nimajo. Ampak če pregledate stvar od vseh strani, vidite, koliko časa in denarja porabijo delavci z zahajanjem v ničvredne "šove", v katerih se divijo kinoslikam, ki so vse—samo dobre in vzgojevalne ne.

Knjiga, če jo shraniš, dela častno mesto v tvoji omari za knjige. Zakaj ne bi vsak slovenski delavec imel knjižnico, večjo ali manjšo, kakor mu že dopuščajo sredstva? Danes nekaj knjig, jutri par več in tako bi si jo lahko vsakdo izpopolnjeval.

Denar, izdan za literaturo, se dobro obrestuje. Pri čitanju užije človek marsikako lepo uro. S tem si vedriš duha in izpopolnjuješ svoje znanje. In izobrazba je glavni pogoj za napredek delavskega razreda.

Razum čitanja potrebujejo delavci tudi zabave, v poletju na prostem, v zimskem času pa v notranjih prostorih. Taka priložnost se bo zopet nudila našim starim prijateljem in somišljenikom, katerih število se vedno množi. To se vedno opaža pri naših priredbah, najsibo pevskega zbora "Zarja" ali pa soc. kluba, kateri si je v teku 12 let obstanka pridobil ugled najbolj družabnih prireditev naprednega občinstva v Clevelandu.

Slov. socialistični klub priredi svoj prvi zabavni večer v zimski sezoni v soboto 23. decembra, to je večer pred Božičem, v Slov. Nar. Domu. Plesalcem je oskrbljena dobra godba, odbor pa se bo potrudil, da bo občinstvo v vseh ozirih zadovoljivo postreženo.

Zapomnite si datum priredbe, ki je sobota dne 23. decembra. — J. J.

Sodrugom v Springfieldu.

SPRINGFIELD, ILL. — Socialistični klub št. 47. JSZ., priredi v soboto 23. decembra ob pol osmih zvečer v S. N. Domu plesno veselico v prid klubove čitalnice.

Jugoslovansko občinstvo v Springfieldu in okoliških naselbinah vabimo, da se je udeleži v obilnem številu. Preostanek, kakor že omenjeno, se bo porabil v prid nabave literature v klubovo čitalnico. Na ta način se omogoči delavcem čitati razna književna dela, ki bi si jih z lastnimi sredstvi ne mogli nabaviti. Dolžnost socialističnih klubov je pospeševati vzgojo delavskega ljudstva, da bo s povečanim znanjem tudi sposobnejše v boju s šolanimi nasprotniki v kapitalističnem taboru.

Veselični odbor bo skrbel, da bo zabava in postrežba na ti veselici čim boljša, vi pa se zavzemite, da pridete v soboto 23. decembra gotovo v naš krog in se razvedrite v krogu prijateljev kot prijatelji.

Članstvu kluba naznanjam, da se vrši seja v nedeljo 24. decembra ob 2. popoldne v navadnih prostorih. Na dnevnem redu bodo poleg drugih točk volitve odbora za prihodnje leto.

Vsakdo si na seji lahko izposodi tudi knjige iz klubove knjižnice. Poslužite se te prilike.

Končno apel na delavce, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso člani naše stranke. Pridružite se našem klubu, da homo sporazumno, z združenimi močmi, delovali za stvar socializma. Veliko lahko napravimo za napredek v naši naselbini, samo ako se hočemo zavzeti za stvar. Na političnem polju je vredna naša organizacija ravno toliko za socialistično stranko, kakor vsaka druga aktivna organizacija. Edini pogoj je, da moramo biti aktivni. In pogoj za čim boljše uspehe je močna organizacija. Vsi v vrste organiziranega socialističnega delavstva. —

JOSEPH OVCA, tajnik.

Čitati se ne sme le z očmi. Tudi možgani imajo svojo nalogo.

Obvestilo sodrugom v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Sodruge in sodruginje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se s temi vrsticami opozarja, naj se gotovo udeležijo prihodnje klubove seje, ki se vrši v nedeljo 24. decembra ob 2:30 popoldne. Na tej seji se bo razpravljalo o zelo važnih stvareh, katere se tičejo vsakega posameznega sodruga in kluba kot celote. Radi važnosti, ki jo bo imela ta seja, je dolžnost slehernega člana in članice kluba, da se je udeleži. S tem da sem dejal sleherni, ne mislim samo tiste sodruge, ki se redno udeležujejo klubovih sej, ampak v prvi vrsti tiste, ki pridejo na sejo le parkrat v letu. Odzovite se temu apelu polnoštevilno in pokažite, da ste še vedno solidarni v boju za delavsko stvar.

Rojaki somišljeniki, ki simpatizirate s socialističnim gibanjem pa še niste v naših vrstah, tudi vi imate lepo priliko da pridete na to sejo in se nam pridružite. V organizaciji je moč!

Seja dne 24. decembra se vrši, kakor navadno, v klubovih prostorih. — L. P., tajnik.

ZA IZOBRAŽELVALNO AKCIJO J. S. Z.

Za izobraževalno akcijo J. S. Z. so vplačala podporna društva in socialistični klubi v mesecu novembru kakor sledi:

Tek. št. družt.	Mesto.	Vsota.
9—272	SNPJ E. Palestine, Ohio	\$ 1.00
12—74	SNPJ Virden, Ill.	1.00
10—26	SSPZ Cleveland, O.	9.00
14—209	SNPJ Nokomis, Ill.	1.00
15—329	SNPJ Large, Pa.	1.00
17—46	SNPJ Oregon City, Ore.	1.00
36—156	SNPJ Muddy, Ill.	1.00
40—290	SNPJ Homer City, Pa.	2.00
55—17	SSPZ Aurora, Minn.	2.00
60—382	S SNPJ Accosta, Pa.	2.00
63—16	SNPJ Milwaukee, Wis.	3.00
64—199	SNPJ Milwaukee, Wis.	3.00
69—111	SNPJ Aurora, Minn.	1.00
71—1	SNPJ Chicago, Ill.	1.00
72—301	SNPJ Mascoutah, Ill.	2.00
84—114	SNPJ Roundup, Mont.	1.35
100—174	SNPJ Dunlo, Pa.	3.00
102—9	SNPJ Yale, Kans., novo priglašeno.	1.00
103—34	SNPJ Indianapolis, Ind., novo priglaš.	6.00

Klubi J. S. Z.:

114—	Detroit, Mich.	7.50
182—	Meadowlands, Pa.	1.60
		<hr/>
		\$51.45

Popravek. — V izkazu za oktober se je pri društvu št. 101—172 iz Library, Pa., vrinila neljuba pomena, kjer se čita SNPJ, namesto SSPZ.

Tajništvo J. S. Z.

Fond J. S. Z. za volilno kampanjo socialistične stranke.

SPRINGFIELD, ILL.: Jugoslovanski socialistični klub št. 47 J. S. Z.	\$ 15.00
Izkaz v Proletarcu dne 9. novembra	218.93
<hr/>	
Skupaj do 15. decembra	\$233.93

Tajništvo J. S. Z.

KNJIŽEVNI VESTNIK.

“KRES”, 11. številka, ima sledečo vsebino:

Leposlovni del. Proza: Gil Blas; *Tisoč in ena noč*; L. Andrejev: *Vrnitev*.—Pesmi: T. Seliškar: *Glas izbičanih duš, Pravica*; Ernest Tiran: *Razbojnik*; Čulovski: *Ples na vulkanu*.—Telovadba: *Pregled svetovnega delavskega telovadnega gibanja v prvem polletju 1922; Telovadne igre*. Socialni vestnik: “*Mi pa ostanemo kakor smo bili*.” — Vestnik “*Svobode*”. Književnost.—Slike: *Prvi javni nastop delavske telovadne enote “Svobode” na Jesenicah in delavskega telovadnega društva “Sloga” iz Maribora*.

Revija “Kres” izhaja v Ljubljani, Židovska ulica št. 1.

Posamezni iztisi “Kresa” se dobe tudi v upravnistvu “Proletarca”. Cene so razvidne iz seznama knjig, priobčen v tej številki.

“*The 12 who are to die*”.—Pod tem naslovom je izšla v Berlinu knjiga, ki jo je izdala delegacija stranke ruskih socialnih revolucionarjev. Razun v angleškem je izšla tudi v nekaterih drugih večjih jezikih.

Predgovor je napisal Karl Kautsky, ki pravi v njem, da se ruska social-revolucionarna stranka v marsičem loči od socialistični strank, da pa se je radevolje odzval vabilu napisati predgovor in povedati svoje mnenje o znani moskovski obravnavi socialnih revolucionarjev in o stališču boljševikov.

Drugi del knjige opisuje sodno obravnavo v Moskvi proti socialnim revolucionarjem, na kateri je bilo dvanajst vodilnih članov stranke obsojenih na smrt, nekaj drugih pa na več let ječe. Pisci knjige opisujejo delovanje obsojencev pred, med in po vojni in kedaj se je kdo izmed njih pridružil revolucionarnemu gibanju v Rusiji za strmoglavljenje carizma. Kot znano, so se izmed vseh ruskih revolucionarnih frakcij socialni revolucionarji najbolj zatekali k terorističnim sredstvom v boju s carjevimi rablji.

V zadnjem delu knjige obravnavajo pisci taktično pozicijo stranke socialnih revolucionarjev od njene nastanka do zadnjega časa.

Ako jo ima v zalogi kaka ameriška knjigotržnica, nam ni znano.

NAROČNIKOM AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA.

Ameriški družinski koledar letnik 1923 kmalo poide. V zalogi ga imamo še komaj sto izvodov.

Radi tega obveščamo tiste, ki so naročili večja števila koledarjev, naj nam neprodane izvide vrnejo vsaj do Novega leta, ako mislijo, da se jih ne bo moglo razprodati v njihovih nasebinah.

Na vprašanja, če pošiljamo koledar tudi v Jugoslavijo, naznanjamo, da, in sicer po isti ceni, kakor naročnikom v Zed. Državah in Kanadi. Priporočamo pa vsakemu, naj nam pošlje še deset centov poleg vsote za koledar, da pošiljatev registriramo. Zadnje leto se je nekaj koledarjev, poslanih v stari kraj, izgubilo. Poslali smo pozneje druge. Ljudje, ki imajo vpogled v starokrajske pošne razmere, so nam pravili, da so se koledarjevne postalile nepravne osebe. Če bi bile pošiljatev registrirane, bi se to ne zgodilo.

CENIK KNJIG,

Leposlovne knjige, romani, povesti in črtice.

JIMMIE HIGGINS, spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek, 481 strani, lično vezana v platno	1.00
POTA IN CILJI, knjiga posvečena Simon Gregorčiču, (Dr. Dom. Stribrny), 152 strani, mehko vezana	.60
MIMO ŽIVLJENJA, (Ivan Cankar), 230 strani, trdo vezana	1.20
GADJE GNEZDO, (Vladimir Levstik), 219 strani, trdo vezana	1.00
MOJE ŽIVLJENJE, (Ivan Cankar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno	.85
UMETNIKOVA TRILOGIJA, Ivanu Cankarju v spomin. (Alojz Kraigher), 134 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
PRAVLJICE, (Oskar Wilde), 162 strani, trdo vezana	1.00
BREZ ZARJE, (Milan Pugelj), 176 strani; trdo vezana	.90
PODOBE IZ SANJ, (Ivan Cankar), 165 strani, trdo vezana	1.10
OGENJ, (H. Barbuse), 337 strani, broširana	1.10
VIŠNJEVA REPATICA, (Vl. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
DR. IVAN TAVČAR, zbrani spisi, VI. zv. 418 strani, broširana	1.20
TIK ZA FRONTO, (D. Feigel), broširana	.65
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
ŠLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50
SEN KRESNE NOČI, (Shakespeare), trda vezba	.75
JULIJ CEZAR, (Shakespeare), trda vezba	.75
BENEŠKI TRGOVEC, (Shakespeare), trda vezba	.75
KUHINJA PRI KRALJICI GOSJI NOŽICI, (Anatole France), 298 strani, trdo vezana	1.10
KONFESIJE LITERATA, (J. S. Machar), zbirka spisov, trdo vezana	.75
KAZAKI, (L. Tolstoj), broširana, 308 strani	.75
POVESTI MAKSIMA GORKEGA, broširana, 210 strani	.75
TRI POVESTI, (L. Tolstoj), broširana	.35
TARAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	.70
IGRALEC, (F. M. Dostojevskij), broširana, 264 str.	.60
ZADNJA KMEČKA VOJSKA, (August Šenoa), broširana, 378 strani	.75
KOZBAR, (Taras Ševčenko), trdo vezana, 288 str.	.85
KAKO SEM SE JAZ LIKAL, (Jakoba Aleševca spisi), trije zvezki, vezani v platno, I. zvezek 85c; II. zvezek \$1.00; III. zvezek 75c; vsi trije zvezki skupaj	2.60
JOSIP JURČIČA ZBRANI SPISI, trda vezba, IV. zvezek, \$1.00; V. zvezek 75c; VI. zvezek, 85c; vsi trije zvezki skupaj	2.60
BOY, (Lois Coloma), roman, 269 strani, trda vezba	.75
POVESTICE, (Rabindranath Tagore), broširana	.40
STAROINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Jos. Suchy), broširana	.35
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
FAROVŠKA KUCHARICA. (J. Š. Baar), povest, trda vezba	1.00
ZAJEDALCI. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ANFISA. (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih	.60
JURKICA AGIČEVA. (Ks. Šandor-Gjalski), povest, 360 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
JUG. (P. Chochołušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno	1.60

VITEZ IZ RDEČE HIŠE. (Aleksander Dumas star.), zgodovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno	1.50
UDOVICA. (I. E. Tomić), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
DON CORREA. (G. Keller), roman	.25
STO LET SLOVENSKE LIRIKE. (C. Golar), vezana v platno	1.10
FILIZOFSKA ZGODBA. (Alojz Jirasek), trda vezba	.50
DVONOŽEC IN DRUGE ZGODBE. (Karl Ewald), s slikami, trda vezba	1.10
GOLEM. (G. Meyrink), roman, trda vezba	1.00
HEPTAMERON. (Margareta Valoisika), povest, broširana	.55
ČRNI PANTER. (M. Pugelj), povest, trda vezba	1.00
SRCE. (Henrik Mann), novele, trda vezba	.60
SPOVED, (L. N. Tolstoj), broširana	.40

Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige in brošure.

SOCIALIZEM IN VERA, spisal Zvonimir Bernot, 128 strani, mehko vezana 50c, trdo vezana	.65
POT K SOCIALIZMU, (Dr. Oto Bauer)	.20
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata	.20
ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) I. del	.85
II. del	.75
POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797. do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana	.65
SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald), broširana	.50
VOLJA IN DEJANJE, (psihologična analiza)	.25
KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friedrich Engels)	.20
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike	.10
POGLED V NOVI SVET	.10
DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Štebi Svetovna vojna in odgovornost socializma. (Etbin Kristan)	.50
UVOD V BUDDHIZEM, (Jos. Suchy)	.30
NALEZLJIVE BOLEZNI, (Dr. E. Mayer)	.30
MODERNI POLITIČNI RAZVOJ, MODR. GOSP. RAZVOJ SOCIALIZMA, (Dr. Jos. Ferfolja)	.10
ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju bolezni, letnik 1921	1.00
ZDRAVJE, jan.-feb., marc, april in majska izdaja, leto 1922, vsaka po	.10
V NOVO DEŽELO. (Etbin Kristan)	.30
KATOLIŠKA CERKEV IN SOCIALIZEM	.30
PROLETARIJAT	.15
KDO UNIČUJE PROIZVAJANJE V MALEM	.20
DRŽAVA PRIHODNOSTI	.20
SOCIJAL. KNJIŽNICA (dva snopiča)	.10
ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM	.10
O KONSUMNIH DRUŠTVIH	.10
ZBIRKA RUDARSKIH IN FUŽINSKIH IZRAZOV, (J. Bezlaž)	.30
KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Mencej)	.25
SRBSKA POČETNICA, (J. T.)	.50
PSIHIČNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI, (Ivan Robida), broširana	.30

SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba..... 40

ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern)..... 5.00

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala in založila Književna matica SNPJ., 364 strani, vezana v platno..... 2.00

ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec)..... .50

ZAKON BIOGENEZE. (J. Howard Moore, prevel I. M.)..... 1.50

Razno.

TRIE LABODJE, ilustrirana revija..... .25

"KRES", št. 5. — 6. (Cankarjeva številka)..... .25

RDEČI PILOT, mesečnik prevratne mladine za duhovno revolucijo, izhaja v Ljubljani, prva in druga številka..... .05

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški)..... .10

"KRES", št. 8..... .15

KRES, št. 9, 10..... .25

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)..... .10

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, letnik 1922, mehko vezan 50c, vezan v platno..... .75

PROLETAREC, letnik 1921, vezan v platno..... 6.00

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV..... .40

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920..... .50

"PROLETAREC", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920..... 6.00

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5 c. (Imamo jih dvojne vrste.)

Angleške knjige.

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno..... 2.00

100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota..... 1.20

THE BRASS CHECK. (Upton Sinclair). Študija ameriškega žurnalizma, vezana v platno..... 1.20

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese..... 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno..... 1.20

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zed. državah. 441 strani, trda vezba..... 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair), povest iz chikaških klavnic..... 1.20

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba..... 1.75

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba..... 1.20

THE DREAM OF DEBS, (Jack London)..... .10

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th Street Chicago, Ill.

VAZNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dverani društva Frostomislec, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

NAROČAJTE "BUDUČNOST".

Srbska sekcija Jugoslovanske socialistične Zveze izdaja "Budučnost", srbsko-hrvatsko glasilo J. S. Z., ki izhaja v Detroitu, Mich., kot tednik.

Priporočajte hrvatskim in srbskim delavcem, da se naročajo na "Budučnost". Skrbite, da se hrvatski in srbski člani v slovenskih klubih naroče na ta list. Uspeh lista je odvisen od cirkulacije. Čim več naročnikov, večji bo uspeh.

Naslov lista je:

"BUDUČNOST", 5424 Russell St., Detroit, Mich.

Naročnina: Za celo leto \$2; za pol leta \$1. Za inozemstvo \$3 za celo leto, \$1.50 za pol leta.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in četrto nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." —

Kadar govoriš o agitaciji, kadar kritiziraš druge vsled neaktivnosti ali zato, ker misliš, da bi lahko delali bolje, se vselej vprašaj, če ti sam vršiš svojo dolžnost do delavske stvari.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE ST.,
CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih inštrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Recept za dobrovoljnost.

Prvi vtisi, ko vstanete jutro imajo veliko opraviti s tem kake volje boste čez dan. Ako obesite nasproti svoje postelje Trinerjev stenski koledar za leto 1923 in če pade vaše oko najprej na vabljev nasmeh prekrasne mladenke oranžno barvnih las, naslikane v velikem okvirju na koledarju, potem boste dobre volje skozi celi dan. Okrog velike slike je dvanajst malih slik, polnih življenja in barve, razgled na jezersko obalo, livado in življenje na prostem, pomešano s slikami iz gledališča, žogometne igre, itd. Pošljite 5c za pokritje poštnih stroškov in naslovite na Joseph Triner Company, 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. Nikar pa ne pozabite imeti vedno na rokah Trinerjevo zdravilno grenko vino, ker isto je najzanesljivejše zdravilo proti slabemu teku, pritisku na srce, slabo prebavo, slab želodec in slične želodčne neredi. Isto vselej pomaga. Mr. C. W. Thomas, Cary Ave., Wilkes-Barre, Pa., nam je pisal 13. nov.: "Povzil sem več steklenic Trinerjevega zdravilno grenkega vina kot je

predpisano v vaših navodilih in zelo mi je bilo pomagano."

U. S. GOVERNMENT SPODNJE PERILO.

2,500,000 kosov popolnoma novega volnenega vojaškega perila smo nakupili od vlade, da ga naravnost prodamo ljudem po 75c komad. Navadna cena je \$2.50 kos. Vse velikosti — srajce od 34 do 46, spodnje hlače od 30—44. Pošljemo pravo velikost. Plačajte pismonoši, ko prinese blago ali pa pošljite poštno nakaznico. Če vam blago ni povoljni, vam takoj vrnemo denar. Dept. 24 The Pilgrim Woolen Co., 1476 Broadway, New York, N. Y. (Adv.)

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite s seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

Telefon Canal 4340.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Med Throop in Blue Island Ave.

Edina slovenska - hrvatska
trgovina cvetic

Izbera svežih cvetic za ples, svatbe,
pogrebe, itd.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

KAŠELJ

je vendar neprijeten znak in
se ga ne sme zanemarjati.
Uživajte

SEVERA'S COUGH BALSAM,

kateri olajša kašelj te odvrni mnogo
trpljenja. Je ravno tak dober za
odrasle kakor za otroke.

Cena 25 n 50 centov.

Vprašajte po lekarnah.

SEVERA'S COLD AND GRIP TABLETS

zoper prehlad, gripo in za odpomoč
pri glavoboli vsled prehlada

Cena 50 centov

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto,
\$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri
mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street,
MILWAUKEE, WIS.

LAWDALE CLOTHING HOUSE

3649-51 W. 26th Street,
CHICAGO, ILL.

Priporočamo Slovencem svojo bogato zalogo mož-
kih in deških oblek, srajc, klobukov, čepic, ovratni-
kov, spodnje obleke itd. itd.

Cene zmerne — Postrežba točna.

Naročajte najboljši in najbolj raz-
širjen socialistični dnevnik v Ameriki
"THE NEW YORK CALL"

112 Fourth Avenue,

NEW YORK, N. Y.

Naročnino za dnevne in nedeljske
izdaje \$12 za celo leto; \$7 za pol leta;
\$4 za tri mesece; \$1.50 za en mesec;
samo nedeljske izdaje \$3 na leto.
Samo dnevne izdaje \$9 na leto; pol
leta \$5; en mesec \$1.25.

SLOVENSKA BANKA

Zakrajšek & Češark

70 — 9th Ave.,
New York City

pošilja denar v stari kraj
hitro, zanesljivo in po
nizkih cenah,

prodaja vozne listke za
vse važne prekomor-
ske linije, in

opravlja vse druge posle,
ki so v zvezi s starim
krajem.

Postrežba točna in
solidna.

Edini slovenski pogrebni

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.